

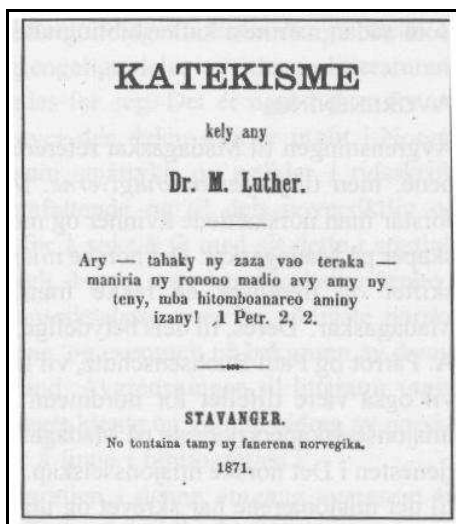
NORSKE MADAGASKARMISJONÆRERS
LITTERÆRE PRODUKSJON
UTGIVELSER UTENFOR NORGE
FREM TIL ÅR 1900

Arne B. Samuelsen

Innledning

Norske misjonærer har opp gjennom historien vært litterært produktive i bemerkelsesverdig grad. De hadde en informasjonsplikt overfor misjonsfolket hjemme, og deres fyldige beretninger i misjonsbladene om fremmede folk og land og deres skikker og tradisjoner bør også betraktes under synsvinkelen av folkeopplysning og kulturformidling.¹ Enkelte sendte også bidrag til faglige tidsskrift.² I det praktiske misjonsarbeid så de snart betydningen av det trykte ord.³ De har selv skrevet, og de har oversatt og bearbeidet foreliggende materiale.

Det er åpenbare variasjoner i kvalitet og dybde i misjonærenes publikasjoner, men gjennom decenniene har bøkene og heftene kommet i betydelige opplag, og de har i høy grad vært

Luthers lille katekisme,
Stavanger 1871.
[Misjonshøgskolen Biblioteket]

- 1) Jfr. **Torstein Jørgensen**: "De første 100 år", *I tro og tjeneste : Det Norske Misjonsselskap 1842-1992 / ...* (red.), Stavanger 1992, B.1, ss.68-70.
- 2) Som eksempel kan nevnes en rekke beretninger, brev og artikler i *Norsk Magazin for Lægevidenskaben* før og omkring århundreskiftet, skrevet av norske misjonsleger på Madagaskar, se **Ludvig Munthe**; **Arne B. Samuelson**: "På leit etter kjelder til misjons- og religionshistoria", her i boken, s.43, note 43.
- 3) På Madagaskar utga norsk misjon allerede i 1871, fem år etter at de første norske misjonærene kom til øya, den første boken på gassisk: *Luthers lille katekisme*, sannsynligvis oversatt av John Engh og/eller Martinius Borgen, med bl.a. multiplikasjonstabellen som eget vedlegg bakerst. Boken ble trykket i Stavanger. Spørsmålet om et eget misjonstrykkeri på Madagaskar var allerede kommet opp i 1870, og i 1874 fikk man ut en boktrykkerpresse med tilbehør fra Norge. Av forskjellige grunner ble den imidlertid først tatt i bruk i november 1877. Til problemstillingen generelt se **Lars Johan Danbolt**: "Trykk-svärten og misjonen : et presse-jubileum paa Madagaskar", *NMT* 49=3.r. 27(1938) 60-73.

med å forme kristenliv og kirkelig undervisning like opp til våre dager.⁴ Dertil kommer at mange misjonærer, i arbeidet med best mulig å forstå dem de skulle arbeide blant, fikk betydelig innsikt i lokale språk, religioner og kulturfenomen. Enkelte tok også opp faglig og vitenskapelig arbeid med slike spørsmål ved siden av det egentlige misjonsarbeid. Dette har avfødt en rekke vitenskapelige og populærvitenskapelige artikler og bøker.⁵

Dette er litteratur som er gjennomgående lite kjent. I det misjonsvitenskapelige forskningsmiljø er man selvsagt oppmerksom på litteraturen, og den er rimelig bra dokumentert i nasjonalbibliografisk sammenheng.⁶ Det fins imidlertid, så vidt vites, ingen samlet bibliografisk oversikt over denne litteraturen, og selv i Misjonshøgskolens bibliotek er registreringen mangelfull. Denne artikkelen er ment å være et bidrag til samlet bibliografisk dokumentasjon og oversikt, avgrenset til et bestemt misjonsfelt⁷ og til en bestemt tidsepoke⁸. Som sådan nærmest kaller bibliografien på å bli supplert og videreført.⁹

-
- 4) Som eksempel kan nevnes norske misjonærers bidrag til teologiske lærebøker på Madagaskar, se **Ludvig Munthe**: "Teologisk litteratur til den lutherske presteskulen på Madagaskar", *NTM* 26(1972) 239-251.
  - 5) Se **Otto Chr. Dahls**: "Norske misjonærers arbeid med språk og kultur på Madagaskar", her i boken, ss.1-29, og **Ludvig Munthes; Arne B. Samuelsen**: "På leit etter kjelder til misjons- og religionshistoria", *ibid.*, ss.31-85.
  - 6) **Hjalmar Pettersen**: *Bibliotheca Norvegica. B.4: Norske Forfattere efter 1814 : beskrivende katalog over deres i udlandet trykte værker*, Chra 1913-1924, har f.eks. en nesten forbausende god dekning av norske misjonæreres publikasjoner på Madagaskar, se ss.211-218,362-363.
  - 7) Avgrensningen til *Madagaskar* er såvel saklig som personlig begrunnet. Madagaskar er et av de eldste og største felt i norsk misjonshistorie, og i Misjonshøgskolens bibliotek er det neppe noe misjonsfelt som er bedre dokumentert. I tillegg kommer at undertegnede selv har misjonærbakgrunn fra Madagaskar (1971-1978), og er rimelig fortrolig med gassisk språk og misjonshistorie.
  - 8) Avgrensningen i tid (publikasjoner utgitt frem til år 1900) er rent praktisk begrunnet utfra den tid man hadde til rådighet før boken skulle trykkes. Og undertegnede er allerede i ferd med å samle inn materiale utgitt etter år 1900, for om mulig i annen sammenheng å føre bibliografien videre fremover i tid.
  - 9) Til en videreføring i tid for Madagaskars vedkommende jfr. noten overfor. Misjonsfelt som Kina, India, Sør-Afrika og Kamerun fortjener tilsvarende arbeider. Bibliografien som her fremlegges, ligger også tilgjengelig som en egen database ved Misjonshøgskolens bibliotek. Vi håper at denne etter hvert vil

AVGRENSNING

Avgrensningen til Madagaskar refererer seg ikke til *innholdet* i publikasjonene, men til *forfatterne/utgiverne*. Med '*norske madagaskarmisjonærer*' forstår man norskåttede kvinner og menn med tjeneste i norske misjonsselskaper på Madagaskar. Det norske misjonsselskap hadde omkring århundreskiftet og fremover en rekke franske medarbeidere i sin tjeneste på Madagaskar. Deres, til dels betydelige, litterære produksjon, f.eks. ved Abel A. Parrot og Paul Buchsenschutz, vil falle utenfor bibliografien. Det samme vil også være tilfellet for nordmenn og norskamerikanere i amerikanske misjonsselskapers tjeneste på Madagaskar, dersom de da ikke hadde noe av tjenesten i Det norske misjonsselskap. Bibliografien vil ikke være avgrenset til det misjonærene har skrevet og utgitt mens de var på Madagaskar, men også omfatte eventuelle produksjoner utgitt både før og etter tjenestetiden ute.

I tillegg vil det være et *innholdsmessig kriterium*: Det forutsettes *en direkte eller indirekte misjonsrelevans*, dvs. at publikasjonene enten er ledd i misjonsarbeidet, f.eks. ved skrifter i undervisningsøyemed eller av rent folkeopplysende karakter, eller relaterer seg til misjonsarbeid/misjonsforståelse i videre forstand eller til andre forhold og fenomen på misjonsfeltene ('misjonens hjelpevitenskaper'). Spørsmålet om direkte eller indirekte misjonsrelevans vil særlig være aktuelt ved arbeider produsert før og etter aktiv misjonærtjeneste. Konkret innebærer dette f.eks. at Bendix Ebbels mange studier innen medisin og egyptologi, de fleste publisert etter hans hjemkomst fra Madagaskar i 1912, ikke blir tatt med i den planlagte fortsettelse av bibliografien.¹⁰

---

kunne suppleres i samsvar med antydningene ovenfor, og at den med tiden også vil omfatte litteratur utgitt i Norge, jfr nedenunder.

10) Man kan bl.a. nevne:

- Bendix Ebbel:** *La variole dans l'Ancien Testament et dans le Papyrus Ebers : contribution à l'étude de l'histoire de la variole dans l'antiquité*, Sth. 1906 (Nordiskt medicinskt arkiv ; B.39, Afd.II, no.11).
- " - *Oberervations sur les maladies infectieuses et sur les médicaments spécifiques*, Sth. 1908 (Nordiskt medicinskt arkiv ; B.41, Afd.II, no.12).
- " - "Bidrag til studiet av den gammel-ægyptiske medicin", *NMLV* 82 5.r. 19(1921) 285-293.
- " - "Die ägyptischen Krankheitsnamen", *ZÄS* 59(1924) 144-152; 62(1927) 13-20; 63(1928) 71-75,115-121; 64(1929) 117-122.

Bibliografien vil kun omfatte litteratur *utgitt utenfor Norge*. Dette er den minst kjente og vanskeligst tilgjengelige delen av denne litteraturen, og bør for oversiktens skyld behandles for seg. Det er også behov for en samlet dokumentasjon og oversikt over den delen som er utgitt i Norge. Denne foreligger for en stor del som småtrykk og artikler i tidsskrift, misjonsblader og aviser. Den er omfattende og til dels uoversiktlig og vanskelig tilgjengelig. Men i stedet for å søke å få med alt dette i spesialbibliografier til de enkelte misjonsfelt, burde man kanskje heller tenke i retning av å få utarbeidet en referansedatabase over de viktigste norske misjonstidsskriftene og misjonsbladene, og eventuelt på bakgrunn av denne få utgitt et samlet og fyldig indeksbind. Avgrensningen til litteratur utgitt utenfor Norge medfører at enkelte meget kjente og viktige bidrag av norske madagaskarmisjonærer ikke vil være å finne i bibliografien.¹¹

Av praktiske grunner er bibliografien i denne omgang avgrenset til materiale *utgitt frem til år 1900*.¹² Det må imidlertid innrømmes at det p.g.a. tidsfristen har det vært vanskelig å få gjennomarbeidet *de amerikanske misjonsbladene og kirkebladene* så grundig som man gjerne skulle ha ønsket. Stikkprøver har vist at disse jevnlig inneholder bidrag av norske madagaskarmisjonærer. Oftest dreier det seg om opptrykk fra norske publikasjoner, særlig fra Norsk Missionstidende og Missionslæsning for Kvindeforeninger, og artiklene faller av den grunn utenfor bibliografien. Men noe er originalt, og av en slik art at det forsvaret sin plass i bibliografien. Og det kan ikke utelukkes at det fins mer av dette enn det som faktisk er tatt med. Dette amerikanske materiale vil bli grundigere undersøkt før den planlagte videreføring av bibliografien, og eventuelle 'funn' vil inngå i denne.

- " - *Alt-ägyptische Bezeichnungen für Krankheiten und Symptome*, Oslo 1938 (Skrifter / utgitt av Det Norske Videnskaps-Akademi i Oslo. II: Hist.-filos. klasse ; 1938, no.3).

11) Dette gjelder f.eks.:

Martin Luther: *Katekisme kely*, Stavanger 1871 (jfr. note 3).

Lars Dahle: *Madagaskar og dets Beboere. Del 1-2*, Chra 1876-1877.

- " -; **Simon E. Jørgensen:** *Festskrift til Det Norske Missionselskabs Jubileum i 1892 : Tilbageblik paa et halvt Aarhundredes Hedningemission*, Stavanger 1892.

Simon E. Jørgensen: *Folk og Kirke paa Madagaskar*, Kra 1887.

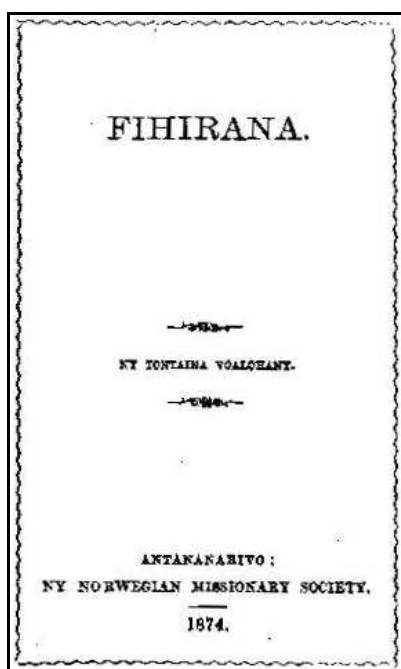
Lars Røstig: *Sakalaverne og deres Land : Fem Foredrag*, Stavanger 1886.

12) Jfr. note 8.

Med hensyn til *litteraturart* er bibliografien rettet inn mot *vitenskapelige og populærvitenskapelige arbeider*. Imidlertid er man ikke ensidig opptatt med denne litteraturen for så vidt som den rent faglig holder mål. Det de har skrevet, er i seg selv viktig som primærkilde til forståelse av misjonærene. Enkle og likeframme beretninger/beskrivelse/rapporter kan dessuten være viktig kildemateriale for forskning innen flere fagområder. Dette er også momenter som det har vært tatt hensyn til i den konkrete avgrensingen av materialet.

Skjønnlitterære verk faller helt utenfor bibliografien. Det samme gjelder enkeltsalmer¹³ og rent oppbyggelige betraktninger. Prekener og mere fagpregede behandlinger av kristelige og teologiske emner blir derimot tatt med.

Oversatte verk vil inngå i bibliografien. Foruten at misjonærene i større eller mindre grad har bearbeidet og tilrettelagt oversatt materiale for madagassiske forhold, har de også ytt en betydelig språklig og teologisk innsats ved å finne/skape/prege ord og begrep for teologisk/kirkelig tenkning og refleksjon. Ved oversatte verk vil en

Salmeboken, utgitt 1874.
[Misjonshøgskolen Biblioteket]

13) Norske misjonærer på Madagaskar har gjort en betydelig innsats både som salmediktere og som oversettere av salmer. Dette er utførlig beskrevet og dokumentert, se **Martin J. Meeg**: "Om Salmer og Sange i Missionen : lidt madagassisk Salmehistorie", *NMT*. Ny Række 6(1904) 259-270, **John Stene**: "Salmer og sange i vore madagassiske menigheter", *Fra Norges indsats i verdensmissionen : festskrift ved Lars Dahles femtiaars-jubilæum*, [Stavanger] 1921, ss.77-85, **Lars Johan Danbolt**: "Da den madagassisk-lutherske salmesang ble til", *NTM* 1(1947) 16-32, og **Ingrid Aasen**: "Den gassiske salmeboken : foredrag under misjonærkonferansen [på Madagaskar, Antsirabe], 1973" med vedlegget "Liste over gassiske salmer med kjente melodier", tilgjengelig ved Misjonshøgskolens bibliotek, også offentliggjort i lett bearbeidet og forkortet utgave, og uten det verdifulle vedlegget nevnt ovenfor, *NTM* 33(1979) 213-230.

noteopplysning alltid redegjøre for forholdet til originalverket. Utfra hovedsiktemålet med bibliografien nevnes i 'ansvarfeltet' alltid en misjonær foran eventuelle andre,¹⁴ og en selvforklarende standardforkortelse i parentes etter navnet opplyser om forholdet til verket. Ikke-misjonærer er merket med stjerne (*), i forfatterindeksen med *kursiv*. Utgivelser av salmebøker¹⁵ og andre liturgiske/gudstjenestelige bøker vil være å betrakte som oversatte og bearbejdede verk, og blir tatt med i bibliografien.¹⁶

---

14) Dette er valgt i fullt bevissthet om at man ved dette kommer i konflikt med gjeldende katalogiseringsregler.

15) Jfr. note 13.

16) Flere misjonærer har også etterlatt seg mer eller mindre trykkferdige manuskript, som av forskjellige grunner ikke ble publisert. Disse hører ikke hjemme i bibliografien, men materialet er interessant i denne sammenheng. Vedrørende upubliserte manuskript til teologiske lærebøker henvises det til **Ludvig Munthe**: "Teologisk litteratur til den lutherske presteskulen på Madagaskar", *NTM* 26(1972) 244-249. For tilsvarende på det medisinske område, se **Simon E. Jørgensen**: "Litteraturforhold paa Madagaskar", *MT* 40(1885) 273. Flere verk oversatt av Carl Johan Guldberg er omtalt i referat fra Misjonærkonferanse for Madagaskar-Innland 1893, sak 10: "Litteratur" (ark 85/2-3), *NMS-arkivet*, Hjskr. 38/1. I tillegg kan også her nevnes et meget uferdig manuskript av **Lars Dahle**: *Flora madagascariensis*, *NMS-arkivet*, Mad-avd. 42/1, og fra nyere tid **Otto Chr. Dahl**: *Ny ortografi Malagasy tokony hiombonana* [En felles madagassisk rettskrivning], *FLM-arkivet*, 894/C.

ORDNING OG OPPBYGNING

For å lette den faglige inngang i materialet, er bibliografien inndelt i følgende emne kategorier:¹⁷

Språk

Geografi og natur

Folklore, historie og samfunnsliv

Religion

- Misjon* - *generelle fremstillinger og misjonshistorie*
- *evangelisering og menighetsbyggende arbeid*
- *presteutdannelse og ledertrening*
- *skolearbeid*
- *helse- og sosialarbeid*

Teologi for øvrig

Folkeopplysning og almenmenneskelige spørsmål

Innenfor de enkelte emne kategorier er arbeidene ordnet alfabetisk etter norsk misjonær med forfatter-/oversetter-/utgiveransvar for publikasjonen,¹⁸ og med utgivelsesår som sekundært ordningskriterium. Verk der flere norske misjonærer har hatt ansvar for opprinnelsen/utgivelsen, er registrert under den som betraktes som hovedansvarlig.¹⁹ Det er ingen dublering av referansen under medansvarlig(e), og det er i *dokumentdelen* heller ingen henvisning fra medansvarlig til hovedansvarlig. På bakgrunn av *forfatterindeksen* aller sist i artikkelen, kan man imidlertid lett finne frem til de publikasjoner som en bestemt misjonær har hatt ene- eller delansvar for.

-
- 17) Man må være klar over en viss overlapping mellom beslektede kategorier, idet enkelte arbeider kan spenne ganske vidt i innhold, f.eks. reiseberetningene.
  - 18) På s.93 ovenfor er redegjort for det forhold at ved oversatte og bearbejdede verk vil en norsk misjonær alltid anføres først i 'ansvarsfeltet'.
  - 19) Tittelbladene på eldre madagassiske publikasjoner er gjennomgående meget mangelfulle og inkonsekvente, og det gir liten mening ensidig å legge vekt på oppsett og ordlyd for å fastslå hovedansvarlig ved publikasjoner med delt ansvar. Det er vanligvis historiske slutninger på bakgrunn av andre kilder som ligger bak anførselene. Notene vil gi kortfattede opplysninger om dette.

RETNINGSLINJER I DOKUMENTBESKRIVELSEN

Den bibliografiske beskrivelse følger i det alt vesentlige *standard katalogiseringsregler*,²⁰ men med noe forenklet tegnsetning. Bibliografien er ikke annotert i egentlig forstand, men referansene er etter behov forsynt med *saksopplysende noter*. Dette vil alltid være tilfellet ved oversatte og bearbejdede verk²¹, ved verk med uklart forfatterskap²², ved arbeider med lite opplysende/villedende tittel²³ og hvor det aktuelle arbeid er del av et større hele²⁴. Noter vil videre i gitte tilfeller anvendes for å sette angjeldende arbeid i relasjon til andre arbeider som det innholdsmessig refererer seg til.²⁵ At en publikasjon er kommet i nye opplag/utgaver, sier noe om betydningen og bruken, og vil vanligvis anføres i note. Dersom det er foretatt en vesentlig bearbejdelse av en publikasjon, vil noten også opplyse om dette.

Ved madagassiske titler vil norsk oversettelse alltid være tilføyd i doble skarpe klammer [ ]. Det er lagt vinn på at oversettelsene skal være mest mulig direkte uten forklarende omskrivninger. Eventuelle nødvendige tillegg er satt med mindre typer og i skarpe klammer [ ].

For bøker, hefter og selvstendige småtrykk er det *førsteutgaven*, eventuelt *eldste tilgjengelige utgave*, som danner grunnlaget for beskrivelsen.

---

20) AACR 2.

21) Jfr. ovenfor s.93.

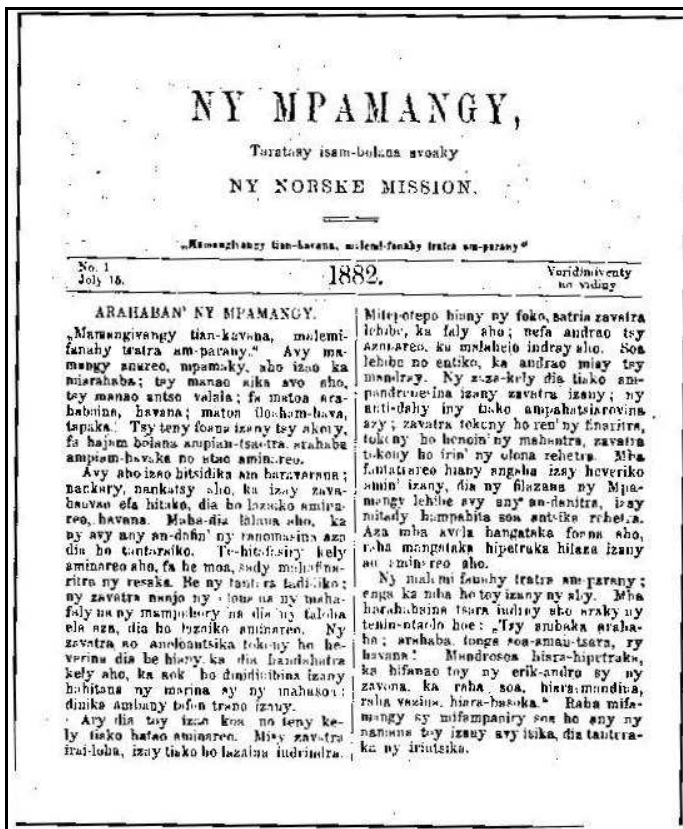
22) Ikke så få arbeider er utgitt anonymt, eller forfatter/bearbejder er bare angitt ved initialer. Hvor ansvarsforholdet likevel er avklart, anføres arbeidet under vedkommende person(er) og notefeltet opplyser om forholdet. Hvor forfatter/bearbejder ikke kan fastslås med sikkerhet, anføres arbeidet uten ansvarsangivelse, og notefeltet opplyser om forhold vedrørende problematikken.

23) Se f.eks. ref. 0119.

24) I flere tilfeller har misjonærer arbeidet med ett og samme emne over lengre tid, og fortløpende publisert iakttakelsene/resultatene som sammenhengende artikler, f.eks. **Lars Dahle** med fire artikler om det madagassiske språk, publisert i *Antananarivo Annuaal* i årene fra 1877 til 1887, ref. 0004, 0005, 0008 og 0011. De enkelte artiklene er da registrert for seg, men med noteopplysninger som setter dem i sammenheng. Dette gir umiddelbart et klarere bilde av den enkeltes produksjon enn om de sammenhengende artiklene skulle være samlet i én referanse. Det gir også anledning til å plassere de enkelte artiklene under forskjellige emnekategorier, der det synes mest sakssvarende, f.eks. ved **Arne Valens** fire artikler om sakalavaene i *Antananarivo Annuaal* i årene 1881-1884, ref. 0032, 0048, 0049 og 0055.

25) Se f.eks. ref. 0006, 0007 og 0021.

Dersom det ikke er førsteutgaven som brukes, vil dette fremgå av 'kollasjonsfeltet' ved at en utgaveopplysning er tilføyet utgivelsesåret, f.eks. 1884² (dvs. 2.utg./oppl., 1884).

Ny Mпамangy,
kirkebladet som ble grunnlagt 1882.
[Misjonshøgskolen Biblioteket]

Dokumentdel

SPRÅK

0001 **Dahle, Lars**

"The 'infix' in Malagasy : a Malayan feature", *AntA* 2(1876) 41-44
[repr. *I/2*(1885) 169-172].

0002 **Dahle, Lars**

"The influence of the Arabs on the Malagasy language : as a test of their contribution to Malagasy civilization and superstition", *AntA* 2(1876) 75-91 [repr. *I/2*(1885) 203-218].

Året etter kom det et lite tillegg: "Names of the Malagasy days [of the month] : a supplementary note", *AntA* 3(1877) 131 [repr. *I/4*(1885) 524-525], ref. 0003.

0003 **Dahle, Lars**

"Names of the Malagasy days [of the month] : a supplementary note", *AntA* 3(1877) 131 [repr. *I/4*(1885) 524-525].

Et tillegg til: "The influence of the Arabs on the Malagasy language", *AntA* 2(1876) 75-91 [repr. *I/2*(1885) 203-218], ref. 0002.

0004 **Dahle, Lars**

"Studies in the Malagasy language. No.I", *AntA* 3(1877) 36-50 [repr. *I/3*(1885) 291-308].

Første del av en artikkelserie på fire, se også ref. 0005, 0008 og 0011. Tredje artikkel i serien er feilaktig nummerert IV p.g.a. sammenblanding med den gjennomløpende kapittelnummereringen, mens den fjerde kun har kapittelnummerering. Denne første artikkel inneholder, foruten generell innledning, to hovedkapitler: I: "On accentuation in Malagasy"; II: "On the import of reduplication of roots in Malagasy, compared with that in other languages".

- 0005 **Dahle, Lars**
"Studies in the Malagasy language. No.II", *AntA* 4(1878) 77-105 [repr. I/4(1885) 480-512].
Jfr. note til første del av artikkelserien, ref. 0004. Inneholder tredje hovedkapittel: "On the 'inflection' of the verb in Malagasy".
- 0006 **Dahle, Lars**
"Once more on the Malagasy 'passives'", *AntA* 6(1882) 108-116 [repr. II/2(1896) 190-196].
Refererer seg til **Lars Dahle**: "Studies in the Malagasy language. No.II" [med hovedkapittelet "On the 'inflection' of the verb in Malagasy"], *AntA* 4(1878) 77-105 [repr. I/4(1885) 480-512], ref. 0005, og til **George Cousins**: "The Malagasy 'passives'", *AntA* 5(1881) 83-91 [repr. II/1(1896) 63-69], som sterkt imøtegår Dahles oppfatning.
- 0007 **Dahle, Lars**
"A postscript on the Malagasy 'passives'", *AntA* 7(1883) 85-93 [repr. II/3(1896) 269-275].
Refererer seg til forfatterens to tidligere artikler til emnet: *AntA* 4(1878) 77-105 [repr. I/4(1885) 480-512]; 6(1882) 108-116 [repr. II/2(1896) 190-196], ref. 0005 og 0006.
- 0008 **Dahle, Lars**
"Studies in the Malagasy language. No.IV [i.e. III]", *AntA* 8(1884) 67-86 [repr. II/4(1896) 368-386].
Jfr. note til første del av artikkelserien, spesielt om den feilaktige nummerering p.g.a. sammenblanding med gjennomløpende kapittelnummerering, ref. 0004. Inneholder fjerde hovedkapittel "On the etymology of the pronoun in Malagasy".
- 0009 **Dahle, Lars**
"The Swahili element in the new Malagasy-English dictionary", *AntA* 9=III/1(1885) 99-115.
Artikkelen referer til: **James Richardson**: *A new Malagasy-English dictionary*, Antananarivo, 1885.

- 0010 **Dahle, Lars**
 "The Malagasy words for 'fish' and 'canoe' ('laoka' and 'lakana')",
AntA 11=III/3(1887) 382.
- 0011 **Dahle, Lars**
 "Studies in the Malagasy language. [No.IV]", *AntA* 11=III/3(1887)
 283-294.
 Jfr. note til første del av artikkelserien, ref. 0004. Denne siste delen
 inneholder kapitlene: V: "The compound verbal prefixes"; VI: "The
 genitive case of nouns"; VII: "The preposition 'amy' ('aminy?)"
- 0012 **Jørgensen, Simon E.**
 "The introduction of foreign words into Malagasy", *AntA* 5(1881)
 32-51 [repr. II/1(1896) 25-39].
- 0013 **Jørgensen, Simon E.**
 "The use of the hyphen in Malagasy, and different cognate ques-
 tions", *AntA* 6(1882) 65-75 [repr. II/2(1896) 156-163].
- 0014 **Jørgensen, Simon E.**
 "Classification of the Malagasy consonants, and some of their
 changes", *AntA* 6(1882) 117-121 [repr. II/2(1896) 197-200].
- 0015 **Jørgensen, Simon E.; Dahle, Lars**
*Ortografia Malagasy, na Fitsipika ny amy ny fanoratra ny teny
 Malagasy : with an appendix* [Gassisk ortografi, eller Regler for
 gassisk rettskrivning : med et appendiks]. - Antananarivo : Den
 Norske Mission, 1883. - 15, 16 s.
 Heftet ble utgitt både med og uten det engelske appendiks, og med
 forskjellige tittelblad i samsvar med dette. Selve tittelbladene gir
 ingen opplysninger om forfattere, men disse angis i nevnte
 appendiks, signert S.E. Jørgensen. Her drøfter han enkelte sider ved
 tradisjonell gassisk rettskrivning, som hovedfremstillingen bygger på,
 men som han selv er kritisk til. Heftet kom i nytt opplag i 1896.
- 0016 **Jørgensen, Simon E.**
 "The want of new words in the Malagasy language, and the way of
 supplying them", *AntA* 8(1884) 99-106 [repr. II/4(1896) 396-402].
- 0017 **Jørgensen, Simon E.**

"On case in Malagasy", *AntA* 12=III/4(1888) 494-498.

- 0018 **Stueland, Lars**
Vokabulary Malagasy sy Norsky, hianarana teny Norsky tsotsotra
[Gassisk-norsk vokabular : for å lære enkelt norsk]. - Antananarivo :
Den Norske Mission, 1893. - 107 s.
Forfatter er på tittelbladet bare angitt med initialer.

GEOGRAFI OG NATUR

- 0019 **Aas, Reinert L.**
"Ouragan sur la côte ouest de Madagascar : désastres à Morondava
et à Belo", *MLM* (15 mai 1900) 29-30.
Kilde: **Guillaume Grandidier**: *Bibliographie de Madagascar*, Paris
1905, 2ème partie, s.759.
- 0020 **Borgen, Martinius; *Kurze, G. (utg.)**
"Reisen norwegischer Missionare in Madagaskar : nach Studien im
Missionsarchive zu Stavanger, bearbeitet von G. Kurze. I: Borgens
Reise durch das Sakalavagebiet von Morondava nach Midongy",
MGGJena 3(1885) 252-258.
Formelt en artikkel av Kurze om Borgens reise, men egentlig en lett
bearbeidet tysk utgave av Borgens egen beretning: "Fra Madagaskar.
II: Pastor Borgens Reise Høsten 1870 fra Morondava paa
Madagaskars Vestkyst gjennom Syd-Betsileo til Sirabe", *MT*
26(1871) 256-265,343-351,369-375. - Tittel og undertittel viser at
Kurze hadde planlagt å utgi flere enn denne ene reiseberetningen. Det
ligger nær å tenke på Christian Borchgrevinks beretning om hans
reise med misjonsskipet «Elieser» langs Madagaskars vestkyst: "Fra
Madagaskar. I: Missionskipet «Eliesers» Reise rundt Madagaskar i
Høsten 1870", *MT* 26(1871) 179-189,221-231. Den første del av
reisen var nettopp sammen med Borgen, og i Norsk Missions-
Tidende ble beretningene publisert som to deler som hører sammen,
jfr titlene. Det kom imidlertid ikke noen umiddelbar oppfølging fra
Kurzes side. Først i *MGGJena* 14(1896)-15(1897) utga han en ny
rekke reiseberetninger av norske madagaskarmisjonærer, se ref.
0027, 0028 og 0031.

- 0021 **Dahle, Lars**
 "Geographical fictions with regard to Madagascar", *AntA* 8(1884) 107-110 [repr. II/4(1896) 403-406].
 Artikkelen refererer seg til **J. Audebert**: "Im Lande der Voilakertra auf Madagascar : nach meinem Tagebuch", *Globus* 42(1882) 295-298,312-315,328-330,343-346. Det kom et gjensvar fra **J. Audebert**: "J. Audebert's Reisen in Madagascar : Entgegnung", *Globus* 49(1886) 157. - Dahles artikkel var fulgt av et redaksjonelt etterord ved **James Sibree** hvor denne gir sin tilslutning til Dahles karakteristikk av Audeberts reisebeskrivelser som "fictions". I 'reprint-utgaven' av tidsskriftet står dette fortsatt, men er nå etterfulgt av enda et redaksjonelt etterord ved **James Sibree** og **Richard Baron**: "M. Audebert's travels in S.E. Madagascar", *AntA* [repr. II/4(1896) 406-407], hvor disse beklager den forhastede dom over Audeberts beskrivelser. Dette ble også trykket i den ordinære utgaven av tidsskriftet, *AntA* 20=V/4(1896) 496-497.
- 0022 **Ebbel, Bendix**
 "Les eux d'Antsirabe", *JOM* (23 déc. 1896).
 Kilde: **Guillaume Grandidier**: *Bibliographie de Madagascar*, Paris 1905, 1ère partie, s.117.
- 0023 **Ebbel, Bendix**
 "[Note sur les sources thermales et minérales d'Antsirabe]", *Guide de l'immigrant à Madagascar*, Paris 1899, Tome 2, ss.180-181.
 Del av et større kapittel: "Sources minérales", *ibid.*, ss.179-186.
- 0024 **Jørgensen, Simon E.**
 "Bemerkungen über Madagaskar und sein Klima", *DKZ* 3(1886) 567-571.
- 0025 **Nilsen-Lund, Peder**
 "Travels and perils among the wild tribes in the South of Madagascar", *AntA* 12=III/4(1888) 440-457.
 Forfatterens navn feilaktig skrevet: J. Nielsen-Lund. Oversettelsen er ved Johanna Borchgrevink. - Beretningen fra undersøkelsesreisen i 1887 ble opprinnelig publisert på norsk: "Missionsprest Nilsen-Lunds Undersøgelsesreise i den sydlige Del af Madagaskar", *MT* 43(1888) 124-134,146-150,174-182,186-189,204-209, og som egen

trykksak: **Peder Nilsen-Lund:** *Missionær Nilsen-Lunds Undersøgelsesreise gennem den sydlige Del af Madagaskar : fra Juli - November 1887*, Stavanger, 1888. Beretningen inngår også i: **Peder Nilsen-Lund:** *Madagaskara atsimo : ny fandehanany Rev. P. Nilsen-Lund tamy ny taona 1887 sy 1890*, Faravohitra 1892, ref. 0026.

0026 **Nilsen-Lund, Peder**

Madagaskara atsimo : ny fandehanany Rev. P. Nilsen-Lund tamy ny taona 1887 sy 1890 [Det sørlige Madagaskar : Pastor P. Nilsen-Lunds reiser i årene 1887 og 1890]. - Faravohitra : F.F.M.A. Press, 1892. - 35 s.

Nilsen-Lunds beretning fra undersøkelsesreisen i 1887 ble opprinnelig publisert på norsk: "Misjonsprest Nilsen-Lunds Undersøgelsesreise i den sydlige Del af Madagaskar", *MT* 43(1888) 124-134,146-150,174-182,186-189,204-209, og som egen trykksak: **Peder Nilsen-Lund:** *Missionær Nilsen-Lunds Undersøgelsesreise gennem den sydlige Del af Madagaskar : fra Juli - November 1887*, Stavanger, 1888. Den foreligger også i engelsk oversettelse ved Johanna Borchgrevink: "Travels and perils among the wild tribes in the South of Madagascar", *AntA* 12=III/4 (1888) 440-457, ref. 0025. - Beretningen fra reisen i 1890 ble også opprinnelig publisert på norsk: "P. Nilsen-Lunds Reiseberetning fra Sydmadagaskar", *MT* 47(1892) 7-14,26-30,45-53,87-94,125-133.

0027 **Nilsen-Lund, Peder; *Kurze, G. (utg.)**

"Reisen norwegischer Missionare in Madagaskar. II: Missionar P. Nilsen-Lunds Reise durch das mittlere Sakalavaland", *MGGJena* 14(1896) 12-47.

Jfr. note til første del av artikkelen, ref. 0031. Nilsen-Lunds beretning ble opprinnelig utgitt på norsk: "Nilsen-Lunds Reise i Røvernes Land", *MT* 49(1894) 265-276, 293-296, 312-315, 338-342, 357-360, 377-387, 412-419.

- 0028 **Nilsen-Lund, Peder; *Kurze, G. (utg.)**
 "Reisen norwegischer Missionare in Madagaskar. III. Missionar P. Nilsen-Lund's Reise durch das südliche Menabe", *MGGJena* 15(1897) 21-41.
 Jfr. note til første del av artikkelen, ref. 0031. Nilsen-Lunds beretning ble opprinnelig utgitt på norsk: "Reiseberetning fra Menabè i Sakalalandet", *MT* 51(1896) 17-24,61-64,72-78,106-110,152-156,176-183.
- 0029 **Nilsen-Lund, Peder; *Kurze, G. (utg.)**
 "Ein norwegischer Missionar unter den Räuberstämmen Südmadagaskars", *AMZ.B* 26(1899) 27-48.
 Formelt en artikkel av Kurze om Nilsen-Lund, men egentlig en noe forkortet og lett bearbeidet oversettelse av Nilsen-Lunds egen beretning, opprinnelig publisert på norsk: "Misjonsprest Nilsen-Lunds Undersøglesreise i den sydlige Del av Madagaskar", *MT* 43(1888) 124-134,146-150,174-182,186-189,202-209, og som egen trykksak: **Peder Nilsen-Lund: Missionær Nilsen-Lunds Undersøglesreise gjennom den sydlige Del af Madagaskar : fra Juli - November 1887**, Stavanger 1888. Den foreligger også i engelsk oversettelse ved Johanna Borchgrevink: "Travels and perils among the wild tribes in the South of Madagascar", *AntA* 12=III/4(1888) 440-457, ref. 0025, og den inngår i: **Peder Nilsen-Lund: Madagaskara atsimo : ny fandehanany Rev. P. Nilsen-Lund tamy ny taona 1887 sy 1890**, Faravohitra 1892, ref. 0026.
- 0030 **Rosaas, Thorkild G.**
 "Recent discoveries of fossiles at Antsirabe", *AntA* 17=V/1(1893) 111-114.
- 0031 **Selmer, Jens Chr. T.; *Kurze, G. (utg.)**
 "Reisen norwegischer Missionare in Madagaskar. I: Missionar Th. Selmers Reise durch das nördliche Tanalagebiet", *MGGJena* 14(1896) 1-12.
 Første del av en artikkel i tre deler (se også ref. 0027 og 0028), formelt av Kurze om norske misjonæres oppdagelsesreiser på Madagaskar, men egentlig en lett bearbeidet tysk utgave av de norske misjonærenes egne reiseberetninger, jfr. også ref. 0020, 0029, og 0033. Selmers beretning ble opprinnelig utgitt på norsk: "En

Undersølgelsesreise i det nordlige Tanalaland (Taivastammen)", *MT* 49(1894) 151-155,178-182,224-229.

0032 **Valen, Arne**

"Two years among the Sakalava", *AntA* 5(1881) 1-15 [repr. II/1(1896) 1-12].

Første del av en artikkelserie på fire, se også ref. 0048, 0049, og 0055. Denne første artikkel beskriver allmenne geografiske forhold i det aktuelle området på Vest-Madagaskar og generelle trekk vedrørende sakalava-stammen, mens de påfølgende artikler mer i detalj omhandler forestillinger, skikker og seremonier knyttet til sakalavenes religiøse og sosiale liv.

0033 **Valen, Arne; Nilsen-Lund, Peder; *Kurze, G. (utg.)**

"Die Reise der norwegischen Missionare A. Walen und P.E. Nilsen im südöstlichen Madagaskar : nach Studien im norwegischen Missionsarchive zu Stavanger, bearbeitet von G. Kurze", *MGGJena* 2(1884) 1-12,140-150.

Formelt en artikkel av Kurze om de to norske misjonærenes undersøkelsesreise, men egentlig en lett bearbeidet tysk utgave av misjonærenes offisielle beretning fra reisen, først utgitt i utdrag: "Om Misjonspræsterne Walens og P. Nilsens Reise til Sydostkysten", *MT* 33(1878) 138-143,147-157, siden in extenso som egen bok: **Arne Valen: Madagaskars Sydostkyst**, Stavanger 1887.

FOLKLORE, HISTORIE OG SAMFUNNSLIV

0034 **Borchgrevink, Christian; Engh, John; Gulbrandsen, Ludvig Emil**

"Les menées des Jésuites dans le Betsiléo et le Vakinankaratra ", *JME* 72=3ème serie 22(1897) 159-163.

Utdrag av rapport fra Christian Borchgrevink, norsk tilsynsmann på Madagaskar, til den franske generalguvernør, Joseph Gallieni, med lange sitat fra brev av John Engh og Ludvig Emil Gulbrandsen, datert 12.-15. des. 1896.

- 0035 **Borchgrevink, Christian**
 "Madagascars sidste Decennium som uafhængig Stat", *NMT*. Ny Række 2(1900) 105-123.
 Også trykket i *LuthFo* 6(1900) 564-565,581,597,601.
- 0036 **Dahle, Lars**
Specimens of Malagasy folk-lore. - Antananarivo : A. Kingdon, [1877]. - XIII, 457 s.
 Til tross for engelsk tittel er hele boken, bortsett fra forordet, på madagassisk. En sterkt revidert utgave ved den engelske misjonær **John Sims** ble utgitt i 1908, og da med madagassisk tittel: *Anganon' ny ntaolo : tantara mampiseho ny fomban-drazana sy ny finoana sasany nananany* [Fabler og eventyr hos madagasserne i gammel tid : fortellinger som viser noen av deres skikker og trosforestillinger], Antananarivo 1908. Utgaven ved Sims kom siden i flere opplag. 5. oppl. fra 1937 danner grunnlaget for en nylig utgitt tospråklig madagassisk-fransk utgave ved **Denise Dorian** og **Louis Molet**: *Contes des aïeux Malgaches = Anganon' ny ntaolo*, Paris, 1992 (Études Océan Indien ; 14). - I Norsk Missions-Tidende ble det publisert små utdrag av Dahles bok, i norsk oversettelse ved Christian Borchgrevink og Thorkild G. Rosaas: "Prøver af madagassisk folkedigtning/folkepoesi", *MT* 38(1883) 72-76,86-87,238-240; 39(1884) 156-159.
- 0037 **Dahle, Lars**
 "[Teny fahatsiarovana an-dRanavelomanja II]" [Minneord over Ranavalona II, Madagaskars dronning], *Mpamangy* 2(1883) 49-50.
- 0038 **Dahle, Lars**
 "The race elements of the Malagasy : and guesses at truth with regard to their origin", *AntA* 7(1883) 12-28 [repr. II/3(1896) 216-228].
- 0039 **Dahle, Lars**
 "La question de Madagascar : jugée par un Norwégien [sic]", *MissEv* 23(1883) 353-364.
 Artikkelen er usignert, men hoveddelen (ss.358-364) er gjengivelse av et skriv av Lars Dahle, datert 1. juni 1883, i anledning av Frankrikes krav på Madagaskar og begynnende krigshandlinger.
- 0040 **Johnson, Johannes**

"La situation de le Betsiléó et le Vakinankaratra", *JME* 72=3ème serie 22(1897) 448-449.

Utdrag av brev, datert Antsirabe 1. mai 1897, til den franske protestantiske misjonær Henri Lauga, utsendt av Société des Missions Évangéliques de Paris.

0041 **Jørgensen, Simon E.**

"Notes on the tribes of Madagascar", *AntA* 9=III/1(1885) 51-59.

0042 **Jørgensen, Simon E.**

"Zur Ethnographie Madagaskars", *DKZ* 4(1887) 305-307.

0043 **Jørgensen, Simon E.**

Sydmadagaskar. - Minneapolis, Minn. : Den forenede Kirkes Boghandel, 1893. - 72 s.

Behandler stammene tanosy, tandroy og mahafaly, som fra 1892 var ansvarsområde for amerikansk misjon.

0044 **Røstvig, Lars; Valen, Arne; *Kurze, G. (utg.)**

"Das Volk der Süd-Sakalava : nach den Forschungen der norwegischen Missionare L. Roestvig und A. Walen, bearbeitet von G. Kurze", *MGGJena* 5(1887) 115-128.

Første del av en artikkelserie på tre, se også ref. 0045 og 0054. Artikkelsen er en oversettelse og sammenfatning av de to norske misjonærenes studier og beskrivelser - i første rekke Valens artikkelserie om sakalavaene i *AntA* 5(1881)-8(1884) [repr. II/1-4(1896)], se ref. 0032, 0048, 0049 og 0055, og **Lars Røstvig: Sakalaverne og deres Land : Fem Foredrag**, Stavanger 1886. - Foruten en kort innledning består artikkelen av seriens første hovedkapittel: "Die Süd-Sakalava nach ihren nationalen und politischen Beziehungen".

0045 **Røstvig, Lars; Valen, Arne; *Kurze, G. (utg.)**

"Das Volk der Süd-Sakalava : nach den Forschungen der norwegischen Missionare L. Roestvig und A. Walen, bearbeitet von G. Kurze", *MGGJena* 7(1889) 106-120.

Jfr. note til første del av artikkelserien, ref. 0044. Denne andre delen inneholder hovedkapittelet: "Äußere Erscheinungen, Wohnungen, Genußmittel, soziale Verhältnisse".

- 0046 **Røstvig, Lars**
"Les Antanosy : leur superstitions, leur constitution politique", *MLM*
(15 févr. 1900) 13-16.
Kilde: **Guillaume Grandidier**: *Bibliographie de Madagascar*, Paris
1905, 2ème partie, s.813.
- 0047 **Tou, Erik Hansen**
"L'infanticide et le mariage chez les Tanosy émigrés", *MLM* (15
févr. 1900) 16-18.
Kilde: **Guillaume Grandidier**: *Bibliographie de Madagascar*, Paris
1905, 2ème partie, s.816.
- 0048 **Valen, Arne**
"The Sakalava [Part III]", *AntA* 7(1883) 42-56 [repr. II/3(1896) 238-248].
Jfr. note til første del av artikkelserien, ref. 0032. Denne tredje
artikkelen bringer avslutning på beskrivelsen av de religiøse
forestillinger og seremonier, og går så over til å beskrive skikker og
seremonier knyttet til sakalavenes sosiale liv i familien og det videre
stammefellesskapet.
- 0049 **Valen, Arne**
"The Sakalava [Part IV]", *AntA* 8(1884) 52-67 [repr. II/4(1896) 356-368].
Jfr. note til første del av artikkelserien, ref. 0032. Denne fjerde og
siste del bringer til avslutning beskrivelsen av skikker og seremonier
knyttet til sakalavenes sosiale liv.

RELIGION

- 0050 **Dahle, Lars**
"Sikidy and vintana : half-hours with Malagasy diviners. No.I", *AntA*
10=III/2(1886) 218-234.
Første del av en artikkelserie på tre, se også ref. 0051 og 0052.
- 0051 **Dahle, Lars**
"Sikidy and vintana : half-hours with Malagasy diviners. No.II",
AntA 11=III/3(1887) 315-324.
Jfr. note til første del av artikkelserien, ref. 0050.

- 0052 **Dahle, Lars**
 "Sikidy and vintana : half-hours with Malagasy diviners. No.III",
AntA 12=III/4(1888) 457-467.
 Jfr. note til første del av artikkelserien, ref. 0050.
- 0053 **Jørgensen, Simon E.**
 "Some popular Malagasy superstitions : good and evil omens,
 portents, and prognostics", *AntA* 8(1884) 27-33 [repr. II/4(1896)
 334-339].
- 0054 **Røstvig, Lars; Valen, Arne; *Kurze, G. (utg.)**
 "Das Volk der Süd-Sakalava : nach den Forschungen der norwe-
 gischen Missionare L. Roestvig und A. Walen, bearbeitet von G.
 Kurze", *MGGJena* 8(1890) 28-45.
 Jfr. note til første del av artikkelserien, ref. 0044. Denne tredje og
 siste del inneholder hovedkapittelet: "Gottesanbetung, Ahnenverehr-
 ung, Zauberdoktoren, Opferfeste, Bestattungsfeierlichkeiten".
- 0055 **Valen, Arne**
 "The Sakalava [Part II]", *AntA* 6(1882) 14-23 [repr. II/2(1896) 115-122].
 Jfr. note til første del av artikkelserien, ref. 0032. I denne andre delen
 beskrives religiøse forestillinger og seremonier hos sakalavene. En
 forkortet utgave av denne delen er også publisert i *LMSChr* (1884)
 7-11, ref. 0056.
- 0056 **Valen, Arne**
 "Madagascar - the Sakalava", *LMSChro* (1884) 7-11.
 En forkortet utgave av del 2 av forfatterens artikkelserie om saka-
 lavaene, *AntA* 6(1882) 14-23 [repr. II/2(1896) 115-122], ref. 0055.
- 0057 **Vig, Lars**
 "Om Madagassernes religiøse Forestillinger", *NMT* 4(1893)
 1-37,105-140,209-248,320-379.
 De fire delene har følgende undertitler: I: "Om Gud og Aanderne";
 II: "Madagassernes hellige Steder"; III: "De hellige Personer, den
 hellige Spaadomskunst og de hellige Handlinger"; [IV:] "Tryllemidler
 og Troldom". - Artikkelserien ble senere oversatt til tysk: "Die
 religiösen Vorstellungen der heidnischen Madagassen", *MGGJena*
 25(1907) 40-64; 27(1909) 128-139; 28(1910) 13-24; 29(1911)
 51-85, og igjen, i nyere tid, oversatt fra tysk til fransk ved Bruno

Hübsch, og publisert som egen bok: **Lars Vig**: *Les conceptions religieuses des anciens malgaches*, Tananarive 1973.

MISJON - GENERELLE FREMSTILLINGER OG MISJONSHISTORIE

0058 *Indlandsmissionærernes Fællesbibliothek*. - [Antananarivo] : Den Norske Mission, 1894. - 19 s.

Enkel katalog over bokbestanden, med tilsammen 700 nummer. Et eksemplar som har tilhørt Knud Lindø, nå i Misjonshøgskolens biblioteks eie, har i tillegg 91 innførseler for hånd "over nye bibliotekbøker og nogle faa efterglemte (gamle)".

0059 **Aas, Reinert L.**

"Abrahams Kaldelse : Missionsforedrag over Gen. 12,1-10", *NMT* 3(1892) 158-180.

Foredrag ved Det danske Missionselskabs sommermøte i Herning, juli 1891.

0060 **Aas, Reinert L.**

"Fra Missionslivet", *NMT* 3(1892) 340-371.

0061 **Aas, Reinert L.**

"En Hilsen fra Syden", *NMT* 8(1897) 11-28.

Reisebrev fra en båtreise omkring årsskiftet 1894/95 fra Morondava, via bl.a. Mahajanga, Zanzibar, Mosambik og Beira, til Durban.

0062 **Aas, Reinert L.**

"La mission luthérienne à Morondava", *MLM* (15 août 1900) 51-52.

Kilde: **Guillaume Grandidier**: *Bibliographie de Madagascar*, Paris 1905, 2ème partie, s.759.

0063 **Borchgrevink, Christian**

"Brev fra Missionær Borchgrevink", *LuthFo* 4(1898) 717.

Om misjonens stilling under de politiske omveltninger.

0064 **Borchgrevink, Christian**

"Rapport sur la Mission Norvégienne de Madagascar depuis le 18 août 1869 : l'inertie du gouvernement hova, les prévarications des

fonctionnaires hovas, la transition du régime malgache à l'administration française, résultats de l'œuvre missionnaire", *MLM* (15 mai 1899) 18-28.

Kilde: **Guillaume Grandidier**: *Bibliographie de Madagascar*, Paris 1905, 2ème partie, s.766.

0065 **Borchgrevink, Christian**

"[Facts regarding the state of the work of the Norwegian Missionary Society in Madagascar]", *Ecumenical Missionary Conference, New York, 1900 : report of the ecumenical conference on foreign missions, ...*, London; N.Y. 1900, Vol. 2, ss.299-301.

Innlegg under konferansen, del av det større avsnitt "Self-support of native churches", *ibid.*, ss.289-324.

0066 **Borchgrevink, Christian**

Fire Foredrag : om de sidste Begivenheder paa Madagascar og Missionens nærværende Udsigter. -Chicago, Ill. : Den Norsk-Danske Boghandel's Trykkeri, 1900. - 104 s.

Tre av foredragene opprinnelig holdt ved Universitetet i Kristiania vinteren 1899/1900: "Frankrige og Madagascar", ss.5-30; "Jesuiterne paa Madagascar", ss.31-62; "Den norske Missions Udsigter paa Madagascar", ss.63-88. Det fjerde og siste foredrag nytt i forbindelse med utgivelsen av boken: "Ranavalona III., Madagascars sidste dronning", ss.89-104.

0067 **Borchgrevink, Christian (overs.); *Andriamifidy**

Mindetale over Madagascars Martyrer. - Chicago : Anderson Co-operative Printing Co., 1900. - 15 s.

Holdt i anledning av 50-årsminnet for de madagassiske martyrer, 1. juli 1899. Iflg. forordet en noe "innstrammet" oversettelse.

0068 **Borchgrevink, Johanna**

Fra Pigeasylet i Antananarivo. - Chicago : Skandinavians Bogtrykkeri, 1884.

Boken ble, med samme tittel og uten endringer, utgitt i Norge året etter (Kra 1885).

0069 **Dahle, Lars**

"Dispositions actuelles de la cour malgache à l'égard des Européens", *MissEv* 16(1876) 335-342.

Artikkelen er usignert, men den presenterer seg entydig som sammendrag/utdrag av beretninger av Lars Dahle.

0070 **Dahle, Lars**

"[On the growing interest of Norwegian women in missionary enterprise]", *Report of the Centenary Conference on the Protestant Missions of the World ...*, London, 1888 / James Johnston (ed.), London 1888-1889, Vol.2, ss.155-156.

Innlegg til temaet "Women's work in the mission-field : the agents", *ibid.*, ss.140-159.

0071 **Dahle, Lars**

"[On Missionary Comity]", *Report of the Centenary Conference on the Protestant Missions of the World ...*, London, 1888 / James Johnston (ed.), London 1888-1889, Vol.2, s.459.

Innlegg til temaet "Missionary Comity : mutual relations", *ibid.*, 429-462.

0072 **Dahle, Lars**

"Appel aux pasteurs : [lettre, datée Paris, avril 1897, adressée aux deux Comités auxiliaires des Missions de Norvège à Madagascar, de Paris et de Montbéliard]", *MLM 2*(Juillet 1897) 25-28.

0073 **Dahle, Lars**

"[Appel à une réunion de missions de 2 mai 1897 à l'église des Billettes, Paris]", *MLM 2*(juillet 1897) 30-33.

Inngår som del av referatet fra møtet: "Réunion de missions à l'église des Billettes", *ibid.*, ss.28-49.

0074 **Hogstad, Johan Peter**

"Brev [Bethesda, 9de Juli 1900]", *Gasseren 1*(1900/1901) 8-10.

0075 **Hogstad, Johan Peter**

"[Fra Manantenina den 14de Sept.]", *Gasseren 1*(1900/1901) 20-21.

Del av oversiktsartikkel "Fra vore Missionærer", ss.20-28.

- 0076 **Jensenius, Ole**
 "Avy any Isalo" [Fra Isalo], *Mpamangy* 14(1895) 73-74.
 Brev av 25. juli 1895.
- 0077 **Jensenius, Ole**
 "Brev til "Lutheraneren" : med Tekst til Billedet "En Landsby paa Madagaskar"", *LuthFo* 4(1898) 324-325.
 Bildet var publisert i *LuthFo* 3(1897) 379.
- 0078 **Johnson, Johannes**
 "Missionskritik", *NMT. Ny Række* 2(1900) 161-170.
- 0079 **Johnson, Johannes**
 "Ny fivorian' ny misiona tany New-York" [Misjonsmøtet i New York], *Mpamangy* 19(1900) 103-105.
 Orientering om verdensmisjonskonferansen i New York 1900, 'The Ecumenical Conference on Foreign Missions', hvor madagaskar-misjonær Christian Borchgrevink representerte Det norske misjonssekskap, jfr. hans innlegg under konferansen, ref. 0065.
- 0080 **Jørgensen, Simon E.**
 "En Eiendommelighed ved vort Aarhundredes Mission", *NMT. Ny Række* 1(1899) 209-219.
 Samtidens misjonsstrategi vurdert i lys av kirkehistorien.
- 0081 **Nilsen-Lund, Peder**
 "En Arbeidsdag paa Missionsmarken", *LuthFo* 5(1899) 588-589,620-621,637.
- 0082 **Røstvig, Lars**
 "La mission luthérienne à Tulear", *MLM* (15 août 1899) 42-44.
 Kilde: **Guillaume Grandidier**: *Bibliographie de Madagascar*, Paris 1905, 2ème partie, s.813.
- 0083 **Smith, Hans Wilhelm**
 "[Appel à une réunion de mission de 31 janvier 1896 à l'église de la Rédemption, Paris]", *MLM* 1(1897) 16-18.
 Inngår som del av referatet fra møtet, *ibid.*, ss.1-19.
- 0084 **Tou, Erik Hansen**

Den Lutherske Frikirkes Hedningemission paa Madagaskar : et Foredrag. - Minneapolis, Minn. : Frikirkens Boghandels Trykkeri, 1898. - 38 s. : ill.

Foredraget opprinnelig holdt i Kristiania Ynglingeforenings Missionsforening, mars 1898. - Ny, utvidet utgave påfølgende år med mer billedstoff, bl.a. **Nils Landmark**: *Missionskart over Madagaskar*, 1892², og med et nytt kapitel: "Antanosikvinderne : et foredrag tilegnet Missionskvindeforeningerne", ss.50-62.

0085 **Tou, Erik Hansen**

"[Fra Augsburg, Madagaskar, den 12te September]", *Gasseren* 1(1900/1901) 21-24.

Del av oversiktsartikkel "Fra vore Missionærer", ss.20-28.

MISJON - EVANGELISERING OG MENIGHETSBYGGENDE ARBEID

0086 *Ny Mpamangy : taratasy isam-bolana / avoaky Ny Norske Mission* [Gjesten : månedsblad / utgitt av Den norske misjon]. - Antananarivo : Ny Norske Mission, 1882- .

Kirkeblad som fortsatt utgis av Den gassisk-lutherske kirke. Bladet inneholder bl.a. fyldige beretninger fra distrikts- og synodemøter, jubileumsartikler og minneord. Dessuten ble mange salmer og salmeoversettelser opprinnelig publisert her. De mange generelle og oppbyggelige artiklene er gjennomgående usignert. Bladets første redaktør var **Simon E. Jørgensen** (1882-1886).

0087 "Ordinasiona tao Ambatovinaky" [Ordinasjon på Ambatovinaky [Antananarivo]], *Mпамangy* 2(1883) 52-54.

Beretning om de tre første madagassere som ble ordinert til prester i den norske madagaskarmisjon. Artikkelen er usignert, men utfra pronomenbruken kan man med sikkerhet fastslå norsk forfatterskap. I *MT* er denne viktige begivenheten bare omtalt kort i en lederartikkel, "Nytaar 1884", *MT* 39(1884) 5-6.

0088 **Borchgrevink, Christian; Dahle, Lars; Stueland, Lars**

Fihirana [Sangbok]. - Antananarivo : Ny Norwegian Missionary Society : notontainy [trykket av] A. Kingdon, 1874.

Inneholder 50 salmer, samtlige signerte (25 oversettelser av Borchgrevink, 19 oversettelser og 1 originalsalme av Dahle, 1 oversettelse og 4 originalsalmer av Stueland), se **Lars Johan Danbolt**: "Da den madagassisk-lutherske salmesang ble til", *NTM* 1(1947) 27-29. Sangboken kom raskt i nye og utvidede opplag (1875² med 85 salmer, 1878³ med 138 salmer). Tilsammen kom boken i 32 opplag, før den i 1975 gikk inn i den fellesprotestantiske salmeboken. I nær sammenheng med sangboken står melodiboken, opprinnelig utarbeidet av Arne Valen, jfr. ref. 0113.

0089 **Borchgrevink, Christian (bearb.); ... [et al.]**

Perikopa amy ny Fiangonana Loterana [Den lutherske kirkes tekster]. - Antananarivo : Ny Norwegian Missionary Society : notontainy tamy ny Presy [trykket på trykkeriet til] Ny Friend's Foreign Mission Association, 1873. - 153 s.

Ansvarsopplysning ifølge **Ludvig Munthe**: "Teologisk litteratur til den lutherske presteskulen på Madagaskar", *NTM* 26(1972) 244. Boken inneholder kollektbønner, epistel- og evangelietekster til alle søndagene og helligdagene i året, samt andre bønner til bruk i gudstjenesten. Boken kom raskt i flere utgaver: 3. utg. 1888 med angivelse av evangelietekstene for 2. og 3. tekstrekke, 4. utg. 1891 med alle tre tekstrekke skrevet ut.

0090 **Borchgrevink, Christian (overs.); Dahle, Lars (overs.); ... [et al.]**

Ny Konfesiana Augustana, dia Ny filazam-pinoana loterana, izay naharihary tany Augsburg, 1530. Fizarana I (§§ 1-21) [Augustana-bekjennelsen, nemlig Den lutherske troserklæring som ble lagt frem i Augsburg, 1530. 1. del (§§ 1-21)]. - Antananarivo : Den Norske Mission, 1878. - 20 s.

Heftet har et kort forord, skrevet av Lars Dahle (angitt med initialer), men ingen direkte opplysninger om oversettere. Angivelsen ovenfor bygger på **Ludvig Munthe**: "Teologisk litteratur til den lutherske presteskulen på Madagaskar", *NTM* 26(1972) 244-245, men se også **Lars Dahle**: *Tilbakeblik paa mit liv - og særlig paa mit missionsliv*, [Stavanger] 1922-1923, Del 2, s.111, hvor han antyder at flere var delaktige i oversettelsesarbeidet. Kirkepolitiske motiver, særlig sterkt fremme hos Dahle, synes å ha vært avgjørende når bare første del av Augustana ble oversatt, se **Ludvig Munthe**: op.cit., ss.244-245. Heftet kom i nytt uforandret opplag i 1889. Først i 1927 kom en ny utgave, som også omfatter §§ 22-28.

- 0091 **Borchgrevink, Christian**
 "Visitasy tany Vakinankaratra" [Visitas i Vakinankaratra], *Mpamangy* 14(1895) 11-13.
 Christian Borchgrevink var misjonens tilsynsmann i årene 1877-1912.
- 0092 **Dahle, Lars (bearb.); ... [et al.]**
Ny Ritualy Loterana : nohahohezina [Det lutherske ritualet : forkortet]. - Antananarivo : Den Norske Mission, 1878. - 20 s.
 Til Lars Dahles delaktighet i arbeidet med liturgispørsmål, se **Ludvig Munthe** : *Misjonæren Lars Dahle : arbeidet med presteutdanning og gudstenesteordning på Madagaskar*, Oslo 1968 (NTM.S ; 1), ss.41-76, og **Ludvig Munthe**: "Teologisk litteratur til den lutherske presteskulen på Madagaskar", *NTM* 26(1972) 245. Det madagassiske kirkeritualet er et bearbejdet utdrag av gjeldende alterbok for Den norske kirke, (alterboken av 1688): *Den forordnede Alter-Bog*, Chra 1866. Første-utgaven inneholder bare de kirkelige handlinger. Høgmesseliturgien er først med i 2. utg. fra 1890, oversatt etter den nye norske alterboken av 1889, jfr. **Ludvig Munthe**: *Misjonæren Lars Dahle*, ss.51-52. I et par eksemplarer av førsteutgaven av kirkeritualet, som er i Misjonshøgskolens biblioteks eie, er tre ritualdeler innbundet sammen med dette: *Ny fanabatisana ny olon-dehibe* [Forrettelse av voksendåp]; *Tso-drano fanao, raha vita rahateo ny fanam-badiana* [Velsignelse av forut inngått ekteskap]; *Fandevenana* [Begravelse]. Delene har innbyrdes selvstendig paginering, er udatert, og har ingen trykkeriangivelse. Språk og forutsatt kirkelig situasjon viser at delene er eldre enn boken som de er bundet sammen med, jfr. **Ludvig Munthe**: *Misjonæren Lars Dahle*, s.63, note 46.
- 0093 **Dahle, Lars**
Vavaka hatao eo an-trano [Andakter for hjemmet]. - Antananarivo : Den Norske Mission, 1879. - VIII, 171 s..
- 0094 **Dahle, Lars**
 "Veloma!" [Farvel!], *Mpamangy* 6(1887) 65-66.
 Lederartikkel ved hjemreisen fra Madagaskar.
- 0095 **Dahle, Lars**

"Ny tenin' Andriamanitra" [Guds ord], *Mpamangy* 6(1887) 39-40,43-44.

Sammenfatning av et foredrag holdt under jubileumsmøtet 2. mai 1887 i anledning av at det store bibeloversettelsesarbeid var ført til ende, jfr. ref. 0098. Referatet fra foredraget er en del av det samlede referat fra jubileumsmøtet: "Ny fahataperan' ny fanitsiana ny Baiboly Malagasy" [Revisjonen av den madagassiske bibel brakt til ende], *ibid.* ss.35-40,43-45, og er neppe gjennomsett av Dahle selv.

0096 **Dahle, Lars**

"[On the qualifications of missionaries]", *Report of the Centenary Conference on the Protestant Missions of the World ...*, London, 1888 / James Johnston (ed.), London 1888-1889, Vol.2, ss.19-20.

Innlegg til temaet "Missionary methods : the agents", *ibid.*, ss.3-26.

0097 **Dahle, Lars**

"[On a special missionary method of preaching and teaching]", *Report of the Centenary Conference on the Protestant Missions of the World ...*, London, 1888 / James Johnston (ed.), London 1888-1889, Vol.2, s.44.

Innlegg til temaet "Missionary methods : modes of working", *ibid.*, ss.27-47.

0098 **Dahle, Lars (overs.); Borgen, Martinius (overs.); *Cousins, William E. (overs.); ... [et al.]**

Ny Soratra Masina, dia Ny Testamenta Taloha sy Ny Testamenta Vaovao : nadika avy tamy ny teny hebreo sy grika [Den hellige skrift, nemlig Det gamle testamente og Det nye testamente : oversatt fra hebraisk og gresk]. - London : British and Foreign Bible Society, 1889. - 1642 s. - "Reversion Committee's Version, 1887".

Den fellesprotestantiske oversettelseskomitéen, med William E. Cousins som formann, var i arbeid fra 1873 til 1887, og hadde tilsammen 771 møter. En prøveoversettelse ble utgitt fortløpende under tittelen *Revision of the Malagasy Bible*, Antananarivo : Press of the London Missionary Society, 1874-1885. Dessuten ble det publisert en midlertidig oversettelse, ofte kalt "Interims-Bibelen", med hele Det nye testamente og deler av Det gamle testamente (London : British and Foreign Bible Society, 1882-1883). - Foruten komitéformannen var Lars Dahle den eneste misjonæren som var med fra arbeidets begynnelse til dets slutt. Med sine store kunnskaper

i semittiske språk, var han hovedpersonen bak oversettelsen av Det gamle testamente. Martinius Borgen var med i komitéen fra starten av og frem til hjemreisen i 1882. Se **William E. Cousins**: "Bible revision work in Madagascar", *AntA* 10=III/2 (1886) 209-215, jfr. også **James Sibree**: *A Madagascar bibliography : including publications in the Malagasy language, and a list of Maps of Madagascar*, Antananarivo 1885, s.63. Med bare mindre språklige bearbejdelser er det bibelutgaven av 1889 som fremdeles brukes i de protestantiske kirkene på Madagaskar.

0099 Eilertsen, Ole; *Rabeony, Hans

Voromanga : hira tsotsotra [Sangfuglen : enkle sanger]. - Fara-vohitra : F.F.M.A. Press, 1894². - 48 s. : mus.

Opprinnelig utgitt 1892, iflg. "Filazana" [Kunngjøring], *Mpamangy* 11(1892) 112. 2. utg. inneholder 61 signerte sanger/salmer (44 av Eilertsen og 17 av Rabeony), de fleste med melodier utskrevet i solfa.

0100 Johnson, Johannes

Fitsipika ho an' ny mpampianatra ny manatona ny batisa (kate-komena) [Retningslinjer for dem som underviser dem som søker dåp (katekumenene)]. - Antananarivo : Ny Norvegiana Misiona, 1896. - 54 s.

En pedagogisk tilretteleggelse av lærestoffet for katekumenundervisningen. Boken ble etter kort tid betydelig omarbeidet både hva form og innhold angår, og den ble utgitt med ny tittel: *Fanoroan-kevitra ho an' ny mpampianatra katekomena* [Veiledning for dem som underviser katekumener], Tananarive 1902.

0101 Johnson, Johannes

"Teny ho any ny vehivavy kristiana loterana" [Ord til de lutherske kristne kvinner], *Mpamangy* 16(1897) 86-88.

Artikkel i brevform.

0102 Jørgensen, Simon E.

"Arahaban' ny Mpamangy" [Mpamangy ['Gjesten'] hilser], *Mpamangy* 1(1882) 1-3.

Redaktørens lederartikkel i åpningsnummeret av det nye kirkebladet, jfr. ref. 0086.

0103 Lønø, Mons

- "Ny Andro-Pentekosta II : Evang.: Jao. 12,44-50" [2. pinedag : [preken over] evangelieteksten, Joh. 12,44-50] , *Mpamangy* 14(1895) 130-134.
- 0104 **Nilsen, Joseph A.**
 "Ny famonjena ny very : tori-teny" [Frelse for fortapte : preken], *Mpamangy* 3(1884) 49-51,57-60.
- 0105 **Nilsen, Joseph A.**
 "Andro Krismasy II, 1898 : Mat. 23,34-39 : tori-teny" [2. juledag 1898 : Matt. 23,34-38 : preken], *Mpamangy* 18(1899) 178-182.
- 0106 **Nygaard, Jørgen T. (overs.); *Luther, Martin**
Fanoroan-dalana ho any ny Kristiana [Veiviser for kristne]. - Antananarivo : Den Norske Mission, 1885. - III, 124 s.
 En noe forkortet oversettelse av **Martin Luther**: *Leve regler for menige Christne : en Anviisning til at føre et christeligt Levnet : efter et ældre Uddrag af Luthers Skrifter / ...;* ved F.L. Mynster, Kbh., 1871, jfr. **Ludvig Munthe**: "Teologisk litteratur til den lutherske presteskulen på Madagaskar", *NTM* 26(1972) 242.
- 0107 **Selmer, Jens Chr. T.**
 "Teny fohifohy avy amy ny mpamoaka ny gazety" [Noen ord fra bladets utgiver], *Mpamangy* 13(1884) 130-131.
 Lederartikkel ved tiltredelsen som redaktør for kirkebladet. Selmer var bladets redaktør frem til hjemreisen i 1896, jfr. ref. 0086.
- 0108 **Selmer, Jens Chr. T.**
 "Mat. XVII,1-9 : tori-teny natao tany Ambatovinaky" [Matt. 17,1-9 : preken på Ambatovinaky], *Mpamangy* 13(1894) 178-181.
- 0109 **Selmer, Jens Chr. T.**
 "Tori-teny natao tany ny alahady farany talohan' ny nodiany ho any andafy : Lok. 16,13-31" [Preken på siste søndagen før hjemreisen : Luk. 16,13-31], *Mpamangy* 15(1896) 82-86.
- 0110 **Selmer, Jens Chr. T.**
 "Fanaovam-beloma" [Avskjedshilsen], *Mpamangy* 15(1896) 91-93.
 Avskjedshilsen ved hjemreisen. Selmer var redaktør for kirkebladet i årene 1894-1896, jfr. ref. 0086.

0111 **Stueland, Lars (overs.); *Mau, E.**

Fialan-tsatra : tantara madinika mahafinaritra [Hvile : små, vakre fortellinger] . - Antananarivo : Den Norske Mission, 1884. - 104 s.

Boken består av 73 kristne eksempelfortellinger. Den har ingen ansvarsopplysninger, og den sier ingen ting om hvor fortellingene er hentet fra. En sammenligning med tilsvarende bøker på nordiske språk viser imidlertid at med unntak av 8 fortellinger er alle overtatt, med bibeholdelse av innbyrdes rekkefølge, fra **E. Mau**: *Fire hundrede Fortællinger for Skolen og Livet*, Kbh. 1863⁴. Enkelte av fortellingene er lett bearbeidet. Til spørsmålet om ansvarlig for den madagassiske utgaven, se **Simon E. Jørgensen**: *Folk og Kirke på Madagaskar*, Kra 1887, s.251, og **James Sibree**: *A Madagascar bibliography : including publications in the Malagasy language, and a list of maps of Madagascar*, Antananarivo 1885, s.83. Boken kom raskt i nye opplag (4. oppl. 1904).

0112 **Stueland, Lars**

Ny amy ny hitondran' ny ray aman-dreny kristiana ny zanany [Hvordan kristne foreldre bør oppdra sine barn]. - Antananarivo : Den Norske Mission, 1892. - 8 s.

Opprinnelig et foredrag holdt i gassisk menighetssammenheng.

0113 **Valen, Arne**

Tiona sy Fihirana [Melodier og sangbok]. - Antananarivo : Den Norske Mission, 1881. - XII, 64 s. : mus.

Boken er uten ansvarsangivelse, men forfatterskapet er klart, se **Simon E. Jørgensen**: *Folk og Kirke paa Madagaskar*, Kra 1887, s.251. Innledningen med tittelen "Fampianarana fohifohy amy ny fanaovan-kira" [Kortfattet undervisning om det å drive med sang], ss.I-XII, er en grundig gjennomgang av solfa-systemet. Melodiboken er en viktig videreføring av salmeboken, jfr. ref. 0088. Den inneholder melodier utskrevet i solfa til samtlige 138 salmer i salmeboken (1878³) samt melodier til menighetens liturgiske svar i gudstjenesten. - Melodiboken kom raskt i to nye utgaver (2. utg. 1890 med bare mindre rettelser, og 3. utg. 1894 betydelig utvidet i samsvar med salmeboken), og med et tilleggshefte: *Tiona vaovao : fanampin' ny Tiona sy Fihirana fanao amin'ny Fiangonana Loterana* [Nye melodier : tillegg til Melodier og sangbok til bruk i

Den lutherske kirke], Tananarive 1900. Senere har det fulgt flere nye utgaver (den siste utgitt 1962), fortsatt med Valens teoretiske gjennomgang av solfa-systemet. Fra 1977 ble den avløst av solfaboken til den fellesprotestantiske salmeboken. Også denne har med Valens gjennomgang av solfa-systemet i lett bearbeidet form.

0114 **Wilhelmsen, Beathe Marie Elisabeth**

"Fivoriam-behivavy tao Betafo" [Kvinnestevne på Betafo], *Mpa-mangy* 18(1899) 183-184; 19(1900) 11-14.

MISJON - PRESTEUTDANNELSE OG LEDERTRENING

0115 **[??] (overs.); *Vogt, Volrath**

Ny tantaran' ny Eklesia [Kirkens historie]. - Antananarivo : Den Norske Mission, 1879. - 85 s.

Noe forkortet og lett bearbeidet oversettelse av: **Volrath Vogt**: *Kirkehistorie til Skolebrug*, Kra 1865. Forfatternavnet er feilaktig skrevet Volrad Vogt. Dette er rettet opp i påfølgende opplag (1883²). Det er usikkert hvem som er ansvarlig for den madagassiske utgaven, jfr. **Ludvig Munthe**: "Teologisk litteratur til den lutherske presteskulen på Madagaskar", *NTM* 26(1972) 241. - Boken har kommet i tilsammen 8 opplag (1927⁷ [i.e. 1927⁸]), f.o.m. 1914⁵ [i.e. 1914⁶] med tittelen *Ny tantaran' ny fiangonana*.

0116 **Borchgrevink, Christian (bearb.); Engh, John (bearb.); Dahle, Lars (bearb.); *Sverdrup, Harald Ulrik (bearb.); *Pontoppidan, Erik**

Foto-pianarana. Fizarana I: Toko I-III / nosoratany Dr. E. Pontoppidan, sy nohafoheziny Rev. U. Sverdrup [Katekisme. Del 1: Kaptittel 1-3 / skrevet av Dr. E. Pontoppidan, og forkortet av Pastor U. Sverdrup]. - Antananarivo : Ny Norwegian Missionary Society : notontainy [trykket av] A. Kingdon, 1877. - 105 s.

Oversettelse av **Harald Ulrik Sverdrup**: *Udtog af Dr. Erich Pontoppidans Forklaring*, Chr. 1864. Forordet ved Lars Dahle opplyser om ansvarsforholdene vedrørende oversettelsen, jfr. også **Ludvig Munthe**: "Teologisk litteratur til den lutherske presteskulen på Madagaskar", *NTM* 26(1972) 244. Som det fremgår av tittelen, omfatter den madagassiske utgaven bare hovedkapitlene 1-3, dvs. at den er uten sakramentdelen. Dette p.g.a. konfesjonelle problem i forbindelse med trykkingen. NMS' eget trykkeri var enda ikke kommet i drift, og boken ble trykket på kvekernes trykkeri, jfr. **Ludvig Munthe**: op.cit., s.244, og **Lars Johan Danbolt** "Trykk-svärten og misjonen : et presse-jubileum paa Madagaskar", *NMT* 49=3.r. 27(1938) 65-66. Året etter kom boken i ny utgave på NMS' eget trykkeri, og da også med de to siste kapitlene om sakramentene. Nye utgaver fulgte, betydelig forkortet i forhold til førsteutgaven (5. utg. 1904).

0117 **Borchgrevink, Christian; Nilsen, Joseph A.**

Instruksa, na Fitsipika harahin' ny Pastora Malagasy, izay manao raharaha momba Ny Norske Missionsselskab [Instruks, eller Retningsliner for madagassiske prester som gjør tjeneste i Det norske misjonsselskap]. - Antananarivo : [Ny Norske Mission], 1894. - 11 s.

Heftet inneholder ingen ansvarsopplysninger. Anførselen ovenfor bygger på referatet fra Misjonærkonferansen for Madagaskar-Innland 1894, s.199, *NMS-arkivet*, Hj-sekr. 38/7, og utgaven er sannsynligvis identisk med det utkast som de to forfatterne skulle sende til samtlige misjonærer før ny behandling i misjonærkonferansen påfølgende år. I hvert fall kom i 1895 en ny utgave med noe endret tittel: *Instroksa, na Fitsipika ho any ny pastora malagasy* [Instruks, eller Retningsliner for madagassiske prester], se **Hjalmar Pettersen**: *Bibliotheca Norvegica. B.4: Norske Forfattere efter 1814 : beskrivende katalog over deres i udlandet trykte værker*, Chra 1913-

1924, s.214, ref.2385. Siden fulgte nye, reviderte utgaver (2. utg. 1910; 3. utg. 1916).

0118 **Borgen, Martinius (bearb.); *Vogt, Volrath**

Ny tantara ny Soratra Masina [Bibelhistorien]. - Antananarivo : Ny Norwegian Missionary Society, 1874. - 153 s. : kart.

Boken er opprinnelig utgitt uten forfatterangivelse, bare med M. Borgen som oversetter. Innholdsmessig avslører den seg imidlertid klart som en forkortet og lett bearbeidet oversettelse av **Volrath Vogt**: *En større Bibelhistorie med Beskrivelse af det Hellige Land*, Chra 1861, hvilket også fremgår av tittelblad på senere opplag, som raskt fulgte (5. oppl. 1884). - En revidert utgave ved **Johannes Johnson** (1909¹⁸), hvor det bl.a. er tilføyd repetisjonsspørsmål etter hvert kapittel, har igjen kommet i et stort antall opplag (32. oppl. 1953). Denne reviderte utgaven dannet også grunnlaget for en utvidet og illustrert utgave ('*edisiona lehibe*', 1935), som stadig er i bruk i kirkens undervisning (8.oppl. 1963). Av bøkene selv går det ikke frem hvem som var ansvarlig for revisjonen i 1909. Opplysningen ovenfor bygger på **Lars J. Danbolt**: "Trykk-svärten og misjonen : et presse-jubileum paa Madagaskar", *NMT* 49=3.r. 27(1938) 72. - Boken har også blitt oversatt til sakalava-dialekt: *Talily bak' aminy _y Soratse Masy*, Tananarive 1930. Heller ikke her inneholder boken opplysninger om oversetter, men denne er sakalavaen Victor Denis Mahavére, se **Otto Chr. Dahl**: "Norske misjonærers arbeid med språk og kultur på Madagaskar", her i boken, ss.1-29.

0119 **Dahle, Lars**

Arkeologia biblikaly [Bibelsk arkeologi]. - Antananarivo : Den Norske Mission, 1885. - VI, 151, VI s.

Til tross for tittelen er dette ikke en bok om arkeologi vedrørende bibelske forhold og begivenheter, men en generell introduksjon til Det gamle og Det nye testamente (samfunn, sosiale forhold, tro og liv). Boken har kommet i flere utgaver/opplag (6. utg. 1957), og har blitt brukt i presteutdannelsen helt opp til nyere tid.

0120 **Dahle, Lars**

Ny Evangelia : fanazavana ny teksta voalohany misy fizahan-teny sy ventin-kevitra ary dispozisiona [Evangelietekstene : forklaring til første rekkes tekster, med angivelse av skriftsteder, hovedinnhold og

prekendisposisjoner]. - Antananarivo : Den Norske Mission, 1886. - 369 s.

Boken har kommet i flere utgaver/opplag (5. oppl. 1958), og er stadig i praktisk bruk blant kirkens arbeidere.

0121 **Dahle, Lars**

"[Mode of training native workers]", *Report of the Centenary Conference on the Protestant Missions of the World ...*, London, 1888 / James Johnston (ed.), London 1888-1889, Vol.2, s.388.

Innlegg til temaet "Organisation and government of native churches : training of workers", *ibid.*, ss.368-399.

0122 **Dahle, Lars**

Symbolika, na Fampianarana ny amin' izay inoana [Konfesjonskunnskap, eller Undervisning om det man tror]. - Antananarivo : Den Norske Mission, 1889. - 90 s.

Boken, som var frukt av Dahles undervisning ved presteskolen, kom i fire opplag (4. oppl. 1950), og har vært brukt i presteutdannelsen helt opp til nyere tid.

0123 **Dahle, Lars**

Ny dogmatika, na Fampianarana ny amin' izay zavatra inoan' ny Kristiana [Dogmatikk, eller Undervisning om det de kristne tror]. - Antananarivo : Ny Misiona Norvegiana, 1889. - VIII, 316 s.

Utgivelsesåret er fastslått på grunnlag av en opplysning i en kort signert artikkel i januarnummeret 1890 av det madagassiske kirkebladet *Mpamangy*, sammenholdt med en bokliste i desembernummeret 1888 av samme. I boklisten fra desember 1888 figurerer ennå ikke Dahles dogmatikk, "Boky amidy ao amy ny misionary ao Betsileo sy ao Antsampanimahazo" [Bøker til salgs hos misjonærene i Betsileo og i Antsampanimahazo], *Mpamangy* 7(1888) 96. I januarnummeret skriver en lærer at han nylig har mottatt dogmatikken: "Efa iray volana mahery izay no nahazoako ny Dogmatika, ..." [Det er nå vel en måned siden jeg fikk dogmatikken ...], "Filazan'ny mpampianatra anankiray ny dogmatika nataony Pastor L. Dahle" [Utsagn av en lærer om dogmatikken av pastor L. Dahle], *Mpamangy* 9(1890) 15. - Boken, som var frukt av Dahles undervisning ved presteskolen, kom i tre opplag (3. oppl. 1927, nytt opptrykk 1941), og har vært brukt i presteutdannelsen helt opp til nyere tid.

- 0124 **Jakobsen, David O. (overs.); *Klaveness, Thorvald**
Fampianarana ny Soratra Masina [Undervisning om Den hellige skrift] . - Antananarivo : Ny Misiona Norvegiana, 1897. - 123 s.
 Oversettelse av **Thorvald Klaveness**: *Bibellære for Skoler og Seminarier*, Kra 1894. Det fins ingen opplysninger om oversetter i selve boken, men her anført i samsvar med "Literary notes", *AntA* 21=VI/1(1897), s.126. Boken, som er en enkel innledning til Det gamle og Det nye testaments skrifter, har kommet i flere opplag helt opp til nyere tid (7. oppl. 1953).
- 0125 **Jakobsen, David O.**
Tantara fohy avy amin' ny Soratra Masina [En kort bibelhistorie]. - Tananarive : Imprimerie de la Mission Norvégienne, 1900. - 36 s.
 Heftet kom i et par nye opplag de påfølgende år.
- 0126 **Jørgensen, Simon E.**
Ny epistola : hevi-teny hanampy ny mpitory teny [Epistelt tekstene : utleggelse til hjelp for forkynnerne]. - Antananarivo : Den Norske Mission, 1885. - II, 236 s..
- 0127 **Jørgensen, Simon E.**
 "Sombin-kevitra ny amy ny fitorian-teny" [Tanker om det å preke], *Mpamangy* 4(1885) 57-58,65-67.
- 0128 **Jørgensen, Simon E. (bearb.); *Schmid, Heinrich**
Ny tantaran' ny fiangonana [Kirkehistorie]. - Antananarivo : Den Norske Mission, 1885. -III, 249, XIII s.
 Fremstillingen bygd på **Heinrich Schmid**: *Lærebog i Kirkehistorien*, Chra 1853, med et eget kapitel om kirken på Madagaskar, jfr. **Ludvig Munthe**: "Teologisk litteratur til den lutherske presteskulen på Madagaskar", *NTM* 26(1972) 248. - Boken har også foreligget i en forkortet utgave, se boklisten "Boky amidy ao amy ny misionary ao Betsileo sy ao Antsampanimahazo" [Bøker til salgs hos misjonærene i Betsileo og i Antsampanimahazo], *Mpamangy* 7(1888) 96.

- 0129 **Jørgensen, Simon E.**
Ny theologia pastoraly, na Ny amy ny fitandremana ny fiangonana [Pastoralteologi, eller Om det å ha ansvaret for en menighet]. - Antananarivo : Den Norske Mission, 1885. - IV, 125 s.
 En revidert utgave av boken ble utgitt i 1915. Den mest iøynefallende endringen er at begrepet '*mpitandrina*' [menighetsleder] er erstattet av ordet '*pastora*' [prest], svarende til endrede kirkelige forhold.
- 0130 **Jørgensen, Simon E.**
Ny homiletika, na Ny fampianarana ny amy ny toriteny [Homiletikk, eller Undervisning om prekenen] . - Antananarivo : Den Norske Mission, 1888. - VI, 108 s.
 Boken kom i ny utgave i 1915.
- 0131 **Jørgensen, Simon E.**
Hevi-teny aminy Joela sy Jona ary Malakia [Kommentar til Joel, Jona og Malaki]. - Antananarivo : Den Norske Mission, 1892. - 49 s.
- 0132 **Lindø, Knud (bearb.); *Bugge, Fredrik Wilhelm**
Ny Epistily ho any ny Romana : sasin-teny, filaharan-kevitra sy fanoroan-kevitra [Romerbrevet : innledning, disposisjon og utleggelse]. - Antananarivo : Den Norske Mission, 1886. - II, 99 s.
 Lett bearbeidet oversettelse av **Frederik Wilhelm Bugge**: "Romerbrevet", *Apostelen Paulus's Breve. B.1 / ...*, Chra 1879, 1-98.
 Iflg. forordet er denne madagassiske bearbeidelsen resultat av Lindøs undervisning. Boken kom i nytt opplag i 1917.
- 0133 **Lindø, Knud**
Hevi-teny amy ny Filazantsara nosoratany Lioka [Kommentar til Lukas-evangeliet]. - Antananarivo : Den Norske Mission, 1894. - XXI, 377 s.
 Iflg. forordet resultat av forfatterens undervisning ved presteskolen.
 Boken kom i nytt opplag i 1925.
- 0134 **Lindø, Knud**
Geografy biblikaly [Bibelsk geografi]. - Tananarive : Imprimerie de la Mission Norvégienne, 1898. - 98 s. : kol. kart.
- 0135 **Selmer, Jens Chr. T. (bearb.); *Disselhoff, Julius**

Ny tantarany Dr. Martin Lothera [Historien om Dr. Martin Luther].

- Antananarivo : Den Norske Mission, 1894. - 170 s.

Lett bearbejdet oversettelse av **Julius Disselhoff**: *Dr. Martin Luther, hans Liv og Gjerning : et Festskrift til hans 400aarige Fødselsdag / ...*; bearbejdet af Jens Gunvald Blom, Kra 1883.

0136 Stueland, Lars (overs.); *Dächsel, August

Hevi-teny amy ny Epistily ho any ny Filipiana sy ny Kolosiana [Kommentar til brevene til filipperne og til kolosserne]. - Antananarivo : Den Norske Mission, 1893. - 113 s.

Opprinnelig publisert over en rekke nummer i *Mpamangy* 11(1892) - 12(1893), der uten angivelse av forfatter/oversetter. Oversettelse av **August Dächsel**: "St. Paulus's Brev til Filippenserne" og "St. Paulus's Brev til Kolossenserne", *St. Paulus's Breve, med en i Texten indskudt Fortolking, udførlige Indholdsangivelser og oplysende anmærkninger / ...* (udg.), Bergen 1889, ss.570-607,608-649.

0137 Valen, Arne

Hevi-teny amy ny Salamo dimy amby roapolo voafantina. Fizarana I [Kommentar til tjuufem utvalgte salmer. Del 1]. - Antananarivo : Den Norske Mission, 1892. - 253 s.

Forfatteren opplyser i forordet at boken bygger på forelesninger ved presteskolen, og han nevner planene om å gå videre med en kommentar til et utvalg andre salmer, jfr. anførselen 'Del 1' på tittelbladet. Dette ble det aldri noe av, og boken kom i nytt opplag i 1900 uten nevnte anførsel på tittelbladet..

0138 Valen, Arne (bearb.); *Lind, Carl

Hevi-teny amy ny Fotopianarana [Utleggelse av katekismen]. - Antananarivo : Den Norske Mission, 1886. - VIII, 262 s.

Bearbejdet oversettelse av: **Carl Lind**: *Katekisationer over Luthers lille Katekismus for Lærere*, Kra 1879, jfr. **Ludvig Munthe**: "Teologisk litteratur til den lutherske presteskulen på Madagaskar", *NTM* 26(1972) 241-242, som riktignok oppgir feil fornavn på forfatteren.

MISJON - SKOLEARBEID

0139 Borchgrevink, Christian (bearb.); *Erslev, Eduard

Geografy [Geografi]. - Antananarivo : Den Norske Mission, 1878. - 84 s.

Oversatt etter en av **Eduard Erslevs** mange lærebøker i geografi for skolen, sannsynligvis den norske utgaven *Almindelig Geografi til Brug for Folkeskolerne og ved den første Undervisning. Udgave for Norge* / gjennomset af Siegwart Petersen, Kra 1875². I den madagassiske utgaven er disposisjonen endret bl.a. ved at behandlingen av Afrika er trukket fram, og det er tilføyd et lengre avsnitt om Madagaskar, ss.22-32. Boken var sannsynligvis opprinnelig beregnet til bruk i den almindennende del av undervisningen på presteskolen, jfr. **Ludvig Munthe**: "Teologisk litteratur til den lutherske presteskulen på Madagaskar", *NTM* 26(1972) 245. Den kom raskt i nye opplag (6. oppl. 1895). Til bruk i barneskolen ble det utgitt en forkortet versjon med tittelen *Geografy fohifohy*, Antananarivo 1879, ref. 0140.

0140 **Borchgrevink, Christian (bearb.); *Erslev, Eduard**

Geografy fohifohy [Kortfattet geografi]. - Antananarivo : Den Norske Mission, 1879. - 33 s.

Selv om boken ikke eksplisitt inneholder opplysninger om forfatter, oversetter eller utgiver, avslører disposisjon og innhold den entydig som en forkortet utgave av **Christian Borchgrevink (bearb.); *Eduard Erslev**: *Geografy*, Antananarivo 1878, jfr. ref. 0139. Også denne forkortede utgave kom raskt i nye opplag (5. oppl. 1889).

0141 **Dahle, Lars; Lindø, Knud; Jørgensen, Simon E.**

Ny sekoly elementary sy ny raharahany [Primærskolen og dens oppgaver]. - Antananarivo : Den Norske Mission, 1884. - 133, III s.

Ingen angivelse av forfattere på tittelblad eller i forord, men forfatterskapet er fastslått av **Ludvig Munthe**: "Teologisk litteratur til den lutherske presteskulen på Madagaskar", *NTM* 26(1972) 245-246, som for øvrig gir interessante opplysninger om hvilke bøker forfatterne har bygget på under utarbeidelsen. - Boken er en pedagogisk lærebok beregnet på lærere og prester. Den kom i nytt opplag i 1890.

0142 **Dahle, Lars**

Filaharam-pamonjena : teny avy amy ny Soratra Masina sy Fihirana voafantina [Frelshistorien : ord fra Den Hellige Skrift og utvalgte salmer]. - Antananarivo : Den Norske Mission, 1884. - 22 s.

Utgitt anonymt, og forfatterskapet er usikkert. Heftet er omtalt i **Lars Dahle**: *Tilbakeblik paa mit liv - og særlig paa mit missionsliv*, [Stavanger] 1922-1923, Del 2, s.207, men uten noen klar ansvarsopplysning. Derimot oppgis Dahle som forfatter i **James Sibree**: *A Madagascar bibliography : including publications in the Malagasy language, and a list of maps of Madagascar*, Antananarivo 1885, s.83. Det er også usikkerhet knyttet til utgivelsesåret. Opplysningene ovenfor bygger på tilgjengelige eksemplarer i Misjonshøgskolens bibliotek. 1884-utgaven inneholder ingen opplysninger som skulle tyde på opptrykk av tidligere utgave, mens et hefte utgitt 1889 har den forventede opplysning '*notontaina fanindroany*' [trykt for annen gang]. Sibree derimot oppgir 1880 som utgivelsesår, og samtidig opererer han med et annet sidetall (12 sider), **James Sibree**: op.cit., s.83. Muligens kan forklaringen være at heftet opprinnelig kom i 1880, men uten salmedelen. - Heftet er et elevhefte, utarbeidet i tilknytning til **Lars Dahle**: *Ny foto-kevitra ny fampianaram-pamonjena : nalahatra araky ny tantaran' ny famonjena*, Antananarivo 1880, ref. 0143.

0143 **Dahle, Lars**

Ny foto-kevitra ny fampianaram-pamonjena : nalahatra araky ny tantaran' ny famonjena [Kristendomsundervisningens hovedtanker : i frelseshistorisk orden]. - Antananarivo : Den Norske Mission, 1880. - 10 s.

Utgitt anonymt. Til forfatterskapet, se **Lars Dahle**: *Tilbakeblik paa mit liv - og særlig paa mit missionsliv*, [Stavanger] 1922-1923, Del 2, s.206. Utgivelsesåret angitt på grunnlag av **James Sibree**: *A Madagascar bibliography : publications in the Malagasy language, and a list of maps of Madagascar*, Antananarivo 1885, s.83. - Heftet var utarbeidet som en støtte for gassiske lærere, og kom raskt i flere opplag (4. oppl. 1892). I tilknytning til lærerheftet ble det, sannsynligvis av Dahle, også utarbeidet et elevhefte med skriftsteder og utvalgte salmevers til å lære utenat: **Lars Dahle**: *Filaharam-pamonjena : teny avy amy ny Soratra Masina sy Fihirana voafantina*, Antananarivo 1884, ref. 0142.

0144 **Johnson, Johannes**

Fomba vaovao hampianarana A.B.D. [En ny måte å undervise ABC på]. - Tananarive : Imprimerie de la Mission Norvégienne, 1898. - 12 s.

Veiledningshefte for lærere.

- 0145 **Johnson, Johannes**
Fianaran' ny zaza madinika teny frantsay [Fransk for skolebarn]. - Tananarive : Imprimerie de la Mission Norvégienne, 1898. - 26 s.
Veiledningshefte for lærere. Nytt opplag kom i 1937.
- 0146 **Johnson, Johannes**
Fomba vaovao hianaran' ny zaza madinika hamakiteny [En ny måte å lære å lese på for mindre barn]. - Tananarive : Imprimerie de la Mission Norvégienne, 1898. - 10 s.
- 0147 **Jørgensen, Simon E.**
Gramatika Malagasy, hianaran' ny ankizy madinika [Madagassisk grammatikk for mindre barn]. - Antananarivo : Den Norske Mission, 1878. - 16 s.
Boken er utgitt anonymt. Iflg. **Simon E. Jørgensen**: *Folk og Kirke paa Madagaskar*, Kra 1887, s.250, er forfatterskapet som angitt ovenfor, mens **George Cousins** i en redaksjonell oversiktsartikkel, "Brief summary of important events in Madagascar during the year 1878", *AntA* 8(1878) 122 [repr. *V4*(1885) 535], anfører Lars Dahle som forfatter. Boken kom raskt i nye opplag/utgaver med mindre rettskrivningsvariasjoner i tittel (15. oppl. 1914).
- 0148 **Lindø, Knud**
"L'école normale de Fianarantsoa", *MLM* (15 déc. 1899) 55.
Kilde: **Guillaume Grandidier**: *Bibliographie de Madagascar*, Paris 1905, 2ème partie, s.804.
- 0149 **Meeg, Martin J.**
"Les écoles à Soatanana", *MLM* (15 août 1899) 38-39.
Kilde: **Guillaume Grandidier**: *Bibliographie de Madagascar*, Paris 1905, 2ème partie, s.808.
- 0150 **Vig, Lars**
Tantaran' ny firenena samihafa [Verdenshistorie]. - Antananarivo : Den Norske Mission, 1886. - VIII, 219 s.
Iflg. forordet bygger forfatteren i hovedsak på: **Andreas Emil Eriksen**: *En liden verdenshistorie*, Kra 1880, og *Illustrert Verdenshistorie : efter den svenske af Ernst Wallis redigerede*

Originaludgave / ved Ludvig Daae og Alex C. Drolsum, Kra
1876-1880. - Vigs verdenshistorie kom i nytt opplag i 1895.

MISJON - HELSE- OG SOSIALARBEID

0151 **Borchgrevink, Christian**

Physiology specialy. Fizarana voalohany [Spesiell fysiologi. Første del]. - Antanarivo : Imprimerin' ny Mission Norvegiénne, 1889. - 100 s.

Opplysningene basert på: **Guillaume Grandidier**: *Bibliographie de Madagascar*, Paris 1905, 1ère partie, s.37, og: "Literary notes", *AntA* 13=IV/1(1889) 123. Ny og fullstendig utgave 1896, ref. 0153. - Iflg. forordet i 1898-utgaven støtter forfatteren seg i hovedsak på: **Otto Funke**: *Lehrbuch der Physiologie für akademische Vorlesungen und zum Selbststudium* (flere utgaver, bl.a. Leipzig 1858²) og **William S. Kirkes**: *Hand-book of physiology* (flere utgaver, opprinnelig utgitt London 1848). Forøvrig er stoffet tilpasset den konkrete situasjon: å tjene som lærebok/grunnbok for gassiske legestudenter/leger.

0152 **Borchgrevink, Christian**

"[Kortfattet Fremstilling af Lægemissionen]", *NMT* 4(1893) 249-254.

Opprinnelig et foredrag holdt i Det medicinske Selskab i Kristiania, mai 1882, og trykket i oppropet som Komiteen for Den norske Lægemission paa Madagaskar (grunnlagt 1882) sendte ut samme år. Her er foredraget gjengitt in extenso som del av den orienterende, signerte artikkel "Komiteen for Den Norske Lægemission paa Madagaskar", *NMT* 4(1893) 248-259, jfr. også ref. 0155.

- 0153 **Borchgrevink, Christian**
Physiologia specialy [Spesiell fysiologi]. - Antananarivo : Imprimerin' ny Mission Norvégienne, 1896. - 200 s.
 Opplysningene baserer seg på "Literary notes", *AntA* 20=V/4 (1896) 511. - Første del opprinnelig utgitt 1889, ref. 0151. Nytt opplag i 1898 med tittelen: *Physiologia*.
- 0154 **Thesen, Ove Jakob**
Kirorgy spesialy [Spesiell kirurgi]. - Faravohitra : Ny Friends' Foreign Mission Association, 1894-1895. - 2 b. (VIII, 163 s., 12 pl.; VII, 320 s., 8 pl.).
 Iflg. forordet støtter forfatteren seg på følgende tre bøker: **Hermann Lossen**: *C. Hueter's Grundriss der Chirurgie. Bd.I-II* (flere utgaver, bl.a. Lpz. 1885³); **Wilhelm Kirchner**: *Handbuch der Ohrenheilkunde für Aertze und Studierende* (flere utgaver, opprinnelig utgitt Brschw. 1885); **Earl Schweigger**: *Handbuch der speciellen Augenheilkunde* (flere utgaver, bl.a. Berlin 1875³). Plansjene er også overtatt fra disse bøkene. Stoffet er betydelig forkortet, bearbeidet og tilpasset den konkrete situasjon: å tjene som lærebok/grunnbok for gassiske legestudenter/leger.
- 0155 **Thesen, Ove Jakob**
 "[Utdrag av breve af 19. Juli 1891, 19. September 1891 og 29. Oktober 1891]", *NMT* 4(1893) 254-257.
 Gjengitt som del av den orienterende, usignerte artikkel "Komiteen for Den norske Lægmission paa Madagaskar", *NMT* 4(1893) 248-259, jfr. også ref. 0152.
- 0156 **Thesen, Ove Jakob**
Kirorgy generaly [Generell kirurgi]. - Faravohitra : Ny Friends' Foreign Mission Association, 1894. -VIII, 203 s., 8 pl.
 Iflg. forordet følges i hovedsak disposisjonen i **Hermann Lossen**: *C. Hueter's Grundriss der Chirurgie. Bd.I-II* (flere utgaver, bl.a. Lpz. 1885³), mens innholdet er betydelig forkortet, bearbeidet og tilpasset den konkrete situasjon: å tjene som lærebok/grunnbok for gassiske legestudenter/leger.

TEOLOGI FOR ØVRIG

0157 Vig, Lars

"Ny amy ny mpaminany teo amy ny Israely sy ny raharahany : araky ny laha-teny nataony" [Om profetene i Israel og deres virke : etter et foredrag], *Mpamangy* 15(1896) 55-57,74-77,87-90.

FOLKEOPPLYSNING OG ALMENMENNESKELIGE SPØRSMÅL

0158 "Tantarany Norge" [Norges historie], *Mpamangy* 2(1883) 11-13,27-29.

Dekker norgeshistorien fra Håkon den gode til Olav den hellige. Innledningen varsler flere artikler med glimt fra historien. Og de kom - både fra eldre og nyere historie. Som eksempler kan nevnes: "Ny tantarany Rosia : Petera lehibe" [Russlands historie : Peter den store], *ibid.*, 2(1883) 37-38; "Ny fanenjehana tamy ny fanjakana Romana" [Forfølgelsene i Romerriket], *ibid.*, 4(1885) 11-13,19-21; "Ny nahatongavan' ny Normana tany Norge" [Normannernes komme til Norge], *ibid.*, 4(1885) 77-79; "Ny fielezan' ny Jodeana amin' izao tontolo izao sy ny toetrany any amy ny tany samihafa" [Jødenes adspredelse i verden og deres situasjon i de forskjellige land], *ibid.*, 5(1886) 14-16. Det er imidlertid vanskelig å avgjøre med sikkerhet om disse artiklene er skrevet av nordmenn. Men i alle tilfelle avslører de noe om den redaksjonelle linje hos de norske misjonærene som sto bak utgivelsen av kirkebladet, jfr. ref. 0086.

0159 Dahle, Lars

Ny patriotisma : lektora natao tamy ny Kolejy teo Faravohitra, Novembra 11, 1882 [Patriotismen : foredrag på [LMS's] høyere skole på Faravohitra [Antananarivo], 11. nov. 1882]. - Antananarivo : Den Norske Mission, 1882. - 16 s.

Utgitt som vedlegg til kirkebladet *Mpamangy* 1(1882) No.6.

0160 Dahle, Lars

"Ny soa avy amy ny fianarana ny tataran' ny firenena samihafa" [Nytten av å lære verdenshistorie], *Mpamangy* 2(1883) 44-46.

Sammenfatning av et foredrag i en mannsforening 7. april 1883. Det opplyses i innledningen at referatet ikke ble skrevet ned umiddelbart, og er neppe gjennomsett av Dahle selv.

0161 **Dahle, Lars**

"Ny fifidianan' ny zatovo ny ho raharahany : lektora natao tao Faravohitra tamy ny 12 Aprily 1884" [Ungdommens yrkesvalg : foredrag på Faravohitra, 12. april 1884], *Mpamangy* 3(1884) 34-39,41-46.

Nedskrevet av tilhører, og gjennomgått av foredragsholderen før utgivelsen.

0162 **Johnson, Johannes**

"Ny tantarany Frantsa" [Frankrikes historie], *Mpamangy* 17(1898) 92-93,??-,??-,135-136,149-151,167-169; 18(1899) 4-6,22-23,38-40,54-55,70-71,88-90,104-106,137-140,165-166,182-183; 19(1900)24-25,36-37,??-,98-99,137-139,??-; 20(1901) 21-22,56-58,69-70.

Bare for de første seks delene er forfatteren eksplisitt angitt. Iflg. fotnoter, *ibid.*, 17(1898) 149; 20(1901) 69, er artikkelserien i hovedsak bygd på fremstillinger av Ernst Lavis og R. Jallifier. Lavis har flere fremstillinger av Frankrikes historie som kan ha vært brukt, av sistnevnte er det sannsynligvis **R. Jallifiers; H. Vast: Histoire de France, rédigée conformément au plan d'études des Écoles Primaires du 27 juillet 1882. Cours élémentaire et cours moyen. [Tome 1-2], Paris 1884.** - Under artikkelrekkens gang ble det foretatt en rettskrivningsendring i tittel til: "Ny tantaran' i Frantsa". De doble spørsmålstegnene [??-] angir referanser i enkeltnummer av tidsskriftet, som mangler i tilgjengelig bestand, men som utfra årgangenes innholdsfortegnelser skal inneholde deler av den aktuelle artikkel. Kapittelnummereringen går rett fra kap.7 til kap.9 (og her er det ingen hull i bestanden) - enten ved feilnummerering eller ved at kap.8 faktisk ikke er blitt trykket.

Forfatterindeks

Aas, Reinert L.	0019	0059	0060	0061	0062	
<i>Andriamifidy</i>	0067					
Borchgrevink, Christian	0034	0035	0063	0064	0065	0066
	0088	0091	0117	0151	0152	0153
Borchgrevink, Christian (bearb.)	0089	0116	0139	0140		
Borchgrevink, Christian (overs.)	0067	0090				
Borchgrevink, Johanna	0068					
Borgen, Martinius	0020					
Borgen, Martinius (bearb.)	0118					
Borgen, Martinius (overs.)	0098					
<i>Bugge, Fredrik Wilhelm</i>	0132					
<i>Cousins, William E. (overs.)</i>	0098					
<i>Dächsel, August</i>	0136					
Dahle, Lars	0001	0002	0003	0004	0005	0006
	0007	0008	0009	0010	0011	0015
	0021	0036	0037	0038	0039	0050
	0051	0052	0069	0070	0071	0072
	0073	0088	0093	0094	0095	0096
	0097	0119	0120	0121	0122	0123
	0141	0142	0143	0159	0160	0161
Dahle, Lars (bearb.)	0092	0116				
Dahle, Lars (overs.)	0090	0098				
<i>Disselhoff, Julius</i>	0135					
Ebbel, Bendix	0022	0023				
Eilertsen, Ole	0099					
Engh, John	0034					
Engh, John (bearb.)	0116					
<i>Erslev, Eduard</i>	0139	0140				
Gulbrandsen, Ludvig Emil	0034					
Hogstad, Johan Peter	0074	0075				
Jakobsen, David O.	0125					
Jakobsen, David O. (overs.)	0124					
Jensenius, Ole	0076	0077				
Johnson, Johannes	0040	0078	0079	0100	0101	0144
	0145	0146	0162			
Jørgensen, Simon E.	0012	0013	0014	0015	0016	0017
	0024	0041	0042	0043	0053	0080

	0102	0126	0127	0129	0130	0131
	0141	0147				
Jørgensen, Simon E. (bearb.)	0128					
<i>Klaveness, Thorvald</i>	0124					
<i>Kurze, G. (utg.)</i>	0020	0027	0028	0029	0031	0033
	0044	0045	0054			
<i>Lind, Carl</i>	0138					
Lindø, Knud	0133	0134	0141	0148		
Lindø, Knud (bearb.)	0132					
<i>Luther, Martin</i>	0106					
Lønø, Mons	0103					
<i>Mau, E.</i>	0111					
Meeg, Martin J.	0149					
Nilsen-Lund, Peder	0025	0026	0027	0028	0029	0033
	0081					
Nilsen, Joseph A.	0104	0105	0117			
Nygaard, Jørgen T. (overs.)	0106					
<i>Pontoppidan, Erik</i>	0116					
<i>Rabeony, Hans</i>	0099					
Rosaas, Thorkild G.	0030					
Røstvig, Lars	0044	0045	0046	0054	0082	
<i>Schmid, Heinrich</i>	0128					
Selmer, Jens Chr. T.	0031	0107	0108	0109	0110	
Selmer, Jens Chr. T. (bearb.)	0135					
Smith, Hans Wilhelm	0083					
Stueland, Lars	0018	0088	0112			
Stueland, Lars (overs.)	0111	0136				
<i>Sverdrup, Harald Ulrik (bearb.)</i>	0116					
Thesen, Ove Jakob	0154	0155	0156			
Tou, Erik Hansen	0047	0084	0085			
Valen, Arne	0032	0033	0044	0045	0048	0049
	0054	0055	0056	0113	0137	
Valen, Arne (bearb.)	0138					
Vig, Lars	0057	0150	0157			
<i>Vogt, Volrath</i>	0115	0118				
Walen, Arne - se Valen, Arne						
Wilhelmsen, Beathe Marie Elisabeth	0114					